

SÄLJES: EN MINDRE OHÅLLBAR FRAMTID

**EN KVANTITATIV STUDIE OM VILKA FAKTORER SOM PÅVERKAR
KONSUMENTERS UPPFATTNING OM HÅLLBARHETEN I FONDER**

**ELINA DUREFORS
NICOLE ESPELUND**

Kandidatuppsats

Handelshögskolan i Stockholm

2019

Sammanfattning:

För de som vill och är intresserade finns idag en stor mängd olika sparalternativ tillgängliga för svenska konsumenter. Svenska hushåll har historiskt haft ett stort sparande via en tjänstepension samt i aktier och fonder. Finansiella beteenden och finansiella strategier, i likhet med annan konsumtion, förändras i samband med nya trender i omvärlden. En av de senaste trenderna globalt inom fondförvaltningen är ”hållbara fonder”. En problematik föreligger på den svenska marknaden då det saknas en entydig definition om vad en hållbar fond är samt tydliga riktlinjer kring redovisningen av fondernas hållbarhetsinformation. Även kunskap hos den genomsnittliga konsumenten att kunna utvärdera sådan information.

En kvantitativ enkätundersökning har utförts i syfte att förstå respondenternas attityder till privatekonomi med fokus på inställning och uppfattning till hållbart fondsparande. Två externa märkningar, Svanen och Morningstar Sustainability Rating, som finns tillgängliga på den svenska marknaden för att hjälpa konsumenter vid en beslutsprocess har testats i syfte att förstå hur dessa påverkar respondenternas uppfattning om hållbarheten i fonderna. Baserat på resultatet kan det konstateras att marknaden kan effektiviseras genom bland annat enhetligare märkningar. En utveckling av dessa skulle kunna leda till bättre produkter genom större transparens och därmed högre krav på hållbara fonder.

Nyckelord:

Hållbar fond, ekonomisk kompetens, privatekonomi, brand recognition

Författare:

Elina Durefors (23991)

Nicole Espelund (23928)

Handledare:

Patric Andersson, Associate Professor, Institutionen för marknadsföring och strategi

Examinator:

Peter Hagström, Associate Professor, Institutionen för marknadsföring och strategi

Examensarbete

Kandidatprogram i Business and Economics

Handelshögskolan i Stockholm

© Elina Durefors och Nicole Espelund, 2019

Tack till,

Patric Andersson för ditt engagemang och din ovärderliga kunskap.

Gustav Almqvist för din vägledning.

Göran Espelund för värdefulla insikter om fondmarknaden.

Simon McMullen för kreativa inspel och konstruktiv kritik.

Slutligen, stort tack till familj och vänner för ert stöd.

Innehåll

1. Introduktion	6
1.1 Inledning	6
1.2 Bakgrund.....	6
1.2.1 Privatekonomi och fondsparande	6
1.2.2 Spararens navigering till hållbar fondförvaltning	9
1.2.3 Att konsumera hållbart	12
1.3 Problemområde	14
1.4 Syfte och frågeställningar	15
1.5 Avgränsningar	16
1.6 Förväntat kunskapsbidrag	17
1.7 Disposition	18
2. Tidigare forskning och teoretisk referensram	19
2.1 Privatekonomi och sparande	19
2.2 Hållbar konsumtion	20
2.3 Hållbart fondsparande.....	20
2.4 Summering av hypoteser	22
3. Metod	23
3.1 Metodiska hänsynstagande	23
3.2 Datainsamling & undersökningsdeltagare	23
3.2.1 Bortfallsanalys	24
3.3 Enkätens utformande och undersökningsvariabler	24
3.4 Definition av variabler	27
3.5 Undersökningens tillförlitlighet - validitet och reliabilitet	29
4. Resultat	31
4.1 Respondenterna - En översikt	31
4.2 Regressionsanalys.....	35
4.3 Summering av resultat	39
5. Diskussion och slutsats	40
5.1 Diskussion.....	40
5.1.1 Respondenterna - En översikt	40
5.1.2 Regressionsanalys.....	41
5.3 Slutsatser och implikation.....	42
5.4 Begränsningar och kritik.....	43
5.5 Framtida forskning.....	43
7. Appendix.....	49

Ordlista & Definitioner

Brand recognition - Konsumenten vid köptillfället känner igen ett visst märke och grundar sitt beslut på tidigare associationer med märket.

Brand awareness - Den utsträckning konsumenter känner till ett visst varumärke av produkter eller tjänster

CSR - Corporate Social Responsibility.

Ekonomisk kompetens - Kan konceptualiseras som två-dimensionellt, det vill säga som förståelse (ekonomisk kunskap) och användning (tillämpning av privatekonomisk kunskap) (Huston, 2009).

ESG - Environmental Social and Governance.

Finansiell Strategi - “Ett observerat mönster av finansiella beteenden hos en grupp hushåll som skiljer sig från andra observerade mönster av finansiella beteenden hos andra grupper av hushåll” (Wahlund,1996).

PPM – Premiepensionssystemet.

SRI - Socially Responsible Investment.

1. Introduktion

1.1 Inledning

“If you aren’t investing responsibly, then you are investing irresponsibly” - Haefele, 2018

Hållbar konsumtion har blivit ett väletablerat begrepp bland annat till följd av framtagandet Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. Hållbart fondsparande har tillkommit som en ny trend på den svenska fondmarknaden. Flera olika strategier faller däremot under paraplyet “hållbar fondförvaltning”. Dessa kan däremot vara svåra för konsumenter vid en beslutsprocess att särskilja. För att hjälpa konsumenter jämföra olika alternativ på marknaden har flertalet verktyg tillkommit för att underlätta ett investeringsbeslut.

Denna undersökning avser att fokusera på hållbarhetsmärkningarna Svanen och Morningstar Sustainability Rating. Dessa märkningar kan däremot försvåra snarare än förenkla konsumentens beslutsprocess då exempelvis Svanenmärkta fonder har tilldelats den lägsta nivån av hållbarhet enligt Morningstar Sustainability Rating. Då hållbara fonder kan definieras olika av aktörer på marknaden finns det en risk att märkningar blir missvisande och förvirrande för konsumenten. Detta belyser den problematik som potentiellt finns för konsumenten vid ett investeringsbeslut. Därför ämnar denna uppsats med bakgrund av relevant litteratur på området att besvara frågeställningen om vilka faktorer som påverkar en konsuments uppfattning om hållbarheten i fonder.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Privatekonomi och fondsparande

För de som vill och är intresserade finns idag en stor mängd olika sparalternativ tillgängliga för svenska konsumenter. Privatpersoner har exempelvis via endast några få knapptryckningar tillgång till diverse olika sparformer så som aktier, fonder och en mängd andra finansiella produkter. Svenska hushåll har historiskt haft ett stort sparande via en tjänstepension samt i aktier och fondandelar. I slutet av 2018 uppgick det svenska sparandet i aktier till 2 100 miljarder kronor och i fondandelar till 3 500 miljarder kronor (SCB, 2019), vilket motsvarar 53,4 miljarder respektive 89,2 miljarder portioner av IKEA köttbullar.

En investeringsfond, eller enbart fond, är ett samlat kapital från flera investerare som används för att kollektivt investera i olika former av värdepapper och andra finansiella instrument. Däremot besitter fortfarande varje investerare rätten till sin andel. Fördelar med att investera i fonder är exempelvis en professionell förvaltning, fler investeringsmöjligheter och större diversifieringseffekt än en investerare hade kunnat uppnå genom att investera privat (Pensionsmyndigheten, 2019).

Den första svenska fonden startades på 1950-talet med inspiration tagen från fondsparandet i USA. Fondsparandet i Sverige fick emellertid genomslag först på 1970-talet då Skattegynnade

fonder lanserades under en borgerlig regering 1976. Därefter lanserades Allemansspar 1984 under en socialdemokratisk regering där fonder även förekom som ett sparalternativ (Fondbolagens Förening, 2018). I och med dessa ändringar blev sparande i fonder särskilt förmånligt då det bland annat innebar en lägre beskattning i jämförelse med andra kapitalinkomster. Fondsparande anses då ha blivit en folkrörelse (Nordström, 2016).

En av de större förändringarna beträffande det svenska fondsparandet inträffade år 2000 i och med omstruktureringar av den statliga pensionen genom den så kallade premiepensionen. Svenska medborgare fick då möjlighet att själva välja placeringar för en del av den avsättning som sker. Inom tjänstepensioner har övergången från så kallade förmånsbestämda planer till premiebaserade planer också inneburit att privatpersoner fått större möjlighet att själva välja placeringar företrädesvis i olika fonder. Vid tillfället av införandet gav premiepensionssystemet (PPM) möjlighet till 4,4 miljoner tjänsteinkomst beskattande svenskar att investera en del av sin statliga pension i ett fondtorg bestående av ett urval av aktie- och räntefonder. Än idag är det många som utnyttjar denna möjlighet (Garling, Hedesström, & Svedsater, 2004). Om man räknar med det statliga PPM sparade 100 procent av svenskar i arbetsför ålder i fonder år 2018 (Pettersson, 2018).

En av de senaste trenderna globalt inom fondförvaltningen är framväxten av "hållbara fonder". Ursprunget till denna typ av fond var att investerare började inkludera miljömässiga och socio-ekonomiska faktorer i investeringsbesluten för fonden, något som tidigare varit nästan enbart baserat på finansiella faktorer (Fenchel, Koellner, Scholz, & Weber, 2005). Dessa fonder kan ha en placeringsinriktning mot bolag vars verksamhet på olika sätt, nästan unikt för vardera fond, bedöms av fondförvaltaren vara hållbart för samhället. Definitionen av vad som anses vara hållbart kan variera från fond till fond, ett ämne som kommer att utvecklas vidare nedan (Koellner et al., 2004).

Hållbara eller etiska investeringar är inget nytt ämne även om intresset och uppmärksamheten ökat kraftigt under senare år. Utvecklingen kan anses naturlig i takt med att hållbarhetsfrågorna fått en större plats i den allmänpolitiska diskussionen som bland annat speglas genom framtagandet av Förenta Nationernas (FN) Hållbarhetsmål 2030. Etiska och miljömässiga krav på finansiellt sparande har funnits sedan en lång tid tillbaka och det finns bland annat tre inspirationskällor som är nämnvärda (Sandberg, 2015). Religiösa samfund och folkrörelser har genom historien arbetat med frågor om miljömässiga krav i samband med det finansiella sparandet. I USA var kristna samfund tidigt tydliga med att finansiellt sparande bör gå hand i hand med ens moraliska kompass och personliga värderingar. Detta resulterade i att de aktivt valde att undvika investeringar i företag som agerade som omoraliskt i etiska och miljömässiga frågor, eller syndiga produkter såsom alkohol, tobak och pornografi (Sparkes, 2002). I Sverige började ämnet växa fram på 1960-talet när den svenska nykterhetsrörelsen erbjöd sina medlemmar en "etiskt förvaltnad investeringsfond". Detta var bland de första i världen av sitt slag och innebar att fonden inte investerade i företag med intäkter från produktion av alkohol (Bengtsson, 2008).

Student- och medborgarkampanjerna mellan 1960- och 1980-talet var den andra inspirationskällan till hållbart investering. Dessa kampanjer innefattade protester mot Vietnamkriget där amerikanska studenter var drivande i frågorna om att inte investera i företag som bidrog eller producerade produkter till kriget. Dow Chemicals var ett av företagen som uppmärksammades i kampanjerna då de producerade napalm, en vätska och syra som användes i kriget (Schueth, 2003). Ett liknande fall var apartheidregimen i Sydafrika. I syfte att påverka företag som var verksamma i och gjorde affärer med den Sydafrikanska regimen startades en stridsåtgärd i form av en kredit- och investeringsstrejk. Syftet var att hämma kapitalflödet till dessa företag (Sparkes, 2002).

Den tredje inspirationskällan som förmodligen haft störst slagkraft på hållbara investeringar i dagens samhälle är den trend som gett upphov till det numera väletablerade begreppet Corporate Social Responsibility (CSR). Begreppet och det inbördes koncept har satt djupa spår i svenskt näringsliv i form av inte minst påtryckningar från konsumenter. I koppling med avregleringar och en försvagad politisk makt i samhället har privata företags, i synnerhet multinationella företags, ansvar växt allt större. Idag upplever de flesta företagen ett starkt behov att informera konsumenter hur de bidrar till samhället i form av CSR. Detta är något som många företag väljer att framhäva. I en alltmer globaliserad värld är det inte en förvånande utveckling att större krav ställs på företag då nationalstaternas position blir svagare. Krav ställs numera på företag att vara goda samhällsmedborgare. Inom investeringssfären används istället begreppet Socially Responsible Investment (SRI), vilket istället fokuserar på socialt hållbara investeringar (Bengtsson, 2009; Sandberg, 2009).

Det är inte alltid en enkel uppgift för konsumenter att välja vilken fond de vill investera i. Med syftet att fondsparare lättare ska kunna jämföra olika fonder inom Europeiska Unionen (EU) samt öka förtroendet bland sparare för finansiella investeringar, antogs 2009 Direktiv 2009/65/EC av Europa Parlamentet. Direktivet innebar ett krav på att ett så kallat Key Investor Information Document (KIID) ska finnas för samtliga värdepappersfonder samt alternativa investeringsfonder utgivna inom EU. KIID kan närmast beskrivas som ett faktablad som ska kunna tillhandahållas innan en fondinvestering och är ämnat att vara kortfattat samt enkelt för potentiella kunder att förstå (EU Direktiv 2009/65/EC). Direktivet fastslår att faktabladet ska innehålla information om fonden såsom mål, placeringsinriktning, risk/avkastningsprofil och avgift. Detta då det har visat sig vara de områden rörande fondsparande som konsumenter anser är mest komplicerat att förstå (Europeiska Unionen, 2015).

Fondbolagens Förening är en branschorganisation ”med uppgift att ta tillvara på fondspararnas och fondbolagens intressen” där medlemmarna står för merparten av fondsparandet i Sverige (Fondbolagens Förening, 2018). Direktiv 2009/65/EC lämnade utrymme för tolkning, varför Fondbolagens Förening formulerat en vägledning för upprättandet av faktabladet KIID (Fondbolagens Förening, 2017).

Från och med den 1 januari 2018 ska fondförvaltare, enligt 4 kap. 24 § lagen om värdepappersfonder, redovisa hur hänsyn till hållbarhet har tagits vid förvaltning av fonden. Av lagen framgår att ”ett fondbolag ska för varje värdepappersfond som bolaget förvaltar

lämna den information som behövs för förståelsen av fondens förvaltning med avseende på hållbarhet, däribland frågor som rör miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption”. Ett motsvarande krav finns för förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt 10 kap. 11 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Fondbolagens Förening har med syftet att upprätthålla viss självreglering på området tagit fram rekommendationer i form av en standard för redovisning av hållbarhetsinformation som samtliga medlemmar ska följa (Fondbolagens Förening, 2018). Syftet är, likt standarden för KIID, att göra det lättare för sparare att jämföra olika fonder.

1.2.2 Spararens navigering till hållbar fondförvaltning

Det finns många strategier och metoder för att investera hållbart, men vilken strategi som är den mest effektiva är svårt att bedöma. Däremot kan det finnas stora skillnader i olika fonder som utger sig för att vara hållbara. Detta kan i sin tur vara förvirrande för konsumenter som är intresserade av denna typ av sparande (Sandberg & Nilsson, 2017). Informationssökandet för konsumenterna blir ett ännu större arbete om etiska fonder, och inte enbart hållbara fonder, även ses som ett lämpligt investeringsalternativ. En etisk fond kan ses som ett paraplybegrepp som även innefattar hållbara fonder då en etisk fond eller SRI-fond, investerar i bolag utefter särskilda etiska värderingar som definieras något bredare (Grankvist, 2009). Begreppet ESG (Environmental, Social and Governance) blir även väldigt relevant vid hållbart fondsparande. ESG är en akronym som används vid hållbara investeringar med fokus på miljö, sociala och ägarstyrningsfrågor (Brundin & Nacksten, 2018). Flertalet fondförvaltare, däribland samtliga fonder tillgängliga på pensionsmyndighetens fondtorg, är anslutna till FN initiativet Principles for Responsible Investments (PRI). PRI innefattar sex principer som ett fondbolag åtar sig att integrera genom att ansluta sig till initiativet. De sex principerna har sin grund i FN:s 17 globala mål med syftet att driva utvecklingen “för ansvarsfulla investeringar för ett mer hållbart samhälle”. De sex principerna som enligt Pensionsmyndigheten definieras (2019):

- 1) Att införliva ESG-frågor i investeringsanalys och beslutsprocesser.
- 2) Att vara aktiva ägare och införliva ESG-frågor i ägarpolitik och praxis.
- 3) Att söka lämplig information om ESG-frågor av de företag som fondförvaltaren investerar.
- 4) Att främja acceptans och genomförande av principer inom investeringsbranschen.
- 5) Att arbeta tillsammans med andra investerare för att förbättra effektivitet vid genomförandet av principerna.
- 6) Att rapportera aktiviteter och framsteg mot genomförandet av principerna.

En fond kan emellertid bedriva sin förvaltning enligt dessa principer på olika sätt. Med bakgrund av detta presenteras nedan fem olika hållbarhetsstrategier som kan implementeras vid förvaltning av en hållbar- eller etisk fond (Konsumentverket, 2017). Dessa kan förenklat beskrivas enligt följande:

- *Välja bort* - En av de vanligaste strategierna och betyder att välja bort företag vars moralkompass brister enligt etiska och miljömässiga skäl. Exempelvis ett företag vars verksamhet genererar någon form av miljöförstöring.

- *Välja till* - En motsatt strategi där man istället kontinuerligt söker upp/investerar/lånar ut till företag som upprätthåller en etisk och miljömässig profil.
- *Påtryckning* - Detta innebär att man vid investering/utlåning till ett företag genom dialog eller röstningsförfarande på bolagsstämman försöker att påverka bolaget att agera på ett hållbart sätt.
- *Givande* - Betyder att man donerar avkastningen eller räntan till hållbara ändamål.
- *Integrering* – Innebar att vid investeringstillfället bedöma huruvida vinster och kostnader av att arbeta för eller mot hållbarhet påverkar företagets aktiekurs.

Dessa olika investeringsfilosofier kan vara svåra för en konsument att särskilja vid en investering i en fond. Vid en potentiell investering finns det därav externa verktyg att ta hjälp av för att lära sig om samt jämföra olika fonder. Till följd av att det saknas en erkänd definition av en hållbar fond, blir dessa verktyg något mer viktiga för konsumenten i en köpbeslutsprocess och kan göra det enklare för investeraren som vill investera hållbart. I nedanstående tabell presenteras fyra stora hållbarhetsmärkningar tillgängliga på den svenska marknaden. Denna rapport har valt att fokusera på Svanenmärkningen och Morningstar Sustainability Rating. Motivet bakom detta utvecklas under avgränsningen.

Figur 1. Fyra stora hållbarhetsmärkningar på den svenska marknaden.

Morningstars hållbarhetsbetyg “Morningstars hållbarhetsglober mäter hur väl företagen som en fond har investerat i hanterar ESG-frågor, jämfört med andra fonder inom samma kategori. Detta baseras på data om de enskilda börsföretagen från Sustainalytics. Hållbarhetsvärdet mäter hållbarhetsnivån i de enskilda innehaven, dvs. ger en ögonblicksbild av hur hållbara företagen som ingår i fonden är. Märkningen tar dock inte hänsyn till fondbolagets påverkansarbete som ägare i bolagen.”	Svanenmärkning “En Svanenmärkt fond ska avstå från att investera i vissa branscher och företag. Fonden får t.ex. inte investera i företag som utviner, förädlar eller producerar energi från fossila bränslen eller uran, eller företag som tillverkar vapen eller tobak. Fonden ska även göra en proaktiv hållbarhetsanalys och prioritera de bästa företagen ur ett hållbarhetsperspektiv. Utöver det ska förvaltaren av en Svanenmärkt fond årligen följa upp och rapportera resultatet av fondens hållbarhetsarbete”
Hållbarhetsprofilen “SWESIF (Swedish Forum for Sustainable Investment) har tagit fram ett verktyg som låter fondförvaltare redovisa sitt hållbarhetsarbete enligt ett standardiserat format; ”välja in”, ”välja bort” och ”påverka”. Hållbarhetsprofilen är ett informationsblad som beskriver hur fonderna tillämpar hållbarhetskriterier i sin förvaltning. Informationsbladet är en självdeklaration, vilket innebär att det är fondförvaltarna själva som rapporterar och uppdaterar profilen. Informationen är inte granskad, och är således inte en certifiering eller märkning.”	UN PRI “PRI är en förkortning för <i>Principles for Responsible Investment</i> och är ett initiativ som allt fler kapitalförvaltare, kapitalägare och andra aktörer i finansbranschen har skrivit under. PRI bygger på sex principer för ansvarsfulla investeringar, som innebär ett intyg på att man aktivt åtar sig att jobba med hållbarhetsfrågor i förvaltningen. Det finns dock inga uttalade krav, annat än att signatären förväntas rapportera sitt arbete. Att en fondförvaltare har signerat PRI innebär därmed inte per automatik att fonderna är mer hållbara än marknaden.”

Källa: Söderberg & Partners, 2018

Morningstar ämnar vara en objektiv organisation som strävar efter att publicera “pålitlig, jämförbar och lättillgänglig information om svenska värdepappersfonder”. Bolaget har funnits sedan år 1999 och är idag etablerat på flera marknader internationellt (Morningstar, 2019). I takt med att hållbarhet blivit en allt viktigare faktor för dagens konsumenter och investerare lanserade Morningstar år 2016 sitt relativt nya verktyg Sustainability Rating för att tillfredsställa detta nya behov på marknaden. Syftet med detta verktyg är att kunna ge en potentiell investerare möjlighet att på ett enkelt sätt analysera, utvärdera och jämföra olika fonder ur ett hållbarhetsperspektiv. En fonds hållbarhetsvärde bedöms utifrån data som tillhandahålls från en extern aktör, Sustainalytics. Sustainalytics huvudsakliga syfte är att bedöma och analysera bolag ur ett ESG-perspektiv. Varje fond erhåller ett hållbarhetsvärde i form av ett antal “hållbarhetsglober”, på en fast relativ skala mellan 1–5 glober. Morningstar Sustainability Rating räknas fram enligt följande (Hale, 2016):

1. En fonds hållbarhetsvärde beräknas genom att ta fram ett snitt av hållbarhetsvärden för varje enskilt innehav i fonden i form av ett normaliserat ESG-värde. Det normaliserade ESG-värdet betyder att genomsnittet i respektive bransch beräknas till ett hållbarhetsvärde på 50. Detta är nödvändigt för att man ska kunna göra en jämförelse mellan branscherna, exempelvis en rättvis jämförelse mellan industribolag kontra teknologibolag. Detta värde blir därför ett mått på hur hållbara fondens innehav är. Ett värde som överstiger 50 innebär därför att fondens innehav är mer hållbara än genomsnittet inom fondens kategori (Hale, 2016).

2. När detta ESG-värde har tagits fram blir det möjligt att ge en fond ett hållbarhetsvärde i form av ett antal hållbarhetsglober. Detta innebär att fonderna delas in enligt en normalfördelning i fem olika betygssteg. Det vill säga fonderna inom respektive kategori betygsätts disponerat enligt följande:

Tabell 1. Morningstar Sustainability Rating.

Fördelning i % av fonder med visst hållbarhetsvärde	Antal hållbarhetsglober
10%	5 glober
22,50%	4 glober
35%	3 glober
22,50%	2 glober
10%	1 glob

Sammanfattat innebär detta att Morningstar Sustainability Rating som verktyg gör en bedömning över hur hållbart fondens innehav är i kontrast till andra fonder inom samma kategori. Effekten av detta blir dock att man enbart kan jämföra hållbarhetsvärdet av fonder inom samma kategori, exempelvis en Sverigefond med en annan Sverigefond eller en småbolagsfond med en annan småbolagsfond. Oavsett om en fond kategoriseras med en eller fem hållbarhetsglober betyder inte det att spararen har all information som är nödvändig för att investera hållbart. Detta är ämnat att vara en översiktlig indikation av fondens hållbarhet (Hale,

2016).

Svanenmärkningen är en väletablerad svensk symbol som grundades för snart 30 år sedan. Sedan Svanenmärkningen grundades har konsumenter använt symbolen som vägledning vid konsumtion av varor och tjänster då användningen av symbolen ställer krav på miljö, hälsa och kvalité för att bidra till ett hållbart samhälle. Svanenmärkningen vill, enligt sin egna målbild, påverka företag i rätt riktning för ett hållbart samhälle och minskad miljöpåverkan. En utveckling i Svanenmärkningens verksamhet är att företag idag kan ansöka om att bli en Svanenmärkt fond på den svenska marknaden (Högnabba, 2019).

Krav för en Svanenmärkt fond enligt deras egen definition:

- Fonden måste helt avstå från investeringar i vissa branscher och företag som är särskilt problematiska.
- Fonden ska göra en ordentlig hållbarhetsanalys av tänkbara placeringar och prioritera de bättre företagen.
- Fonden ska tala om vilka aktier och obligationer m.m. som finns i fonden och årligen rapportera vad fonden gjort för hållbarhetsarbete.

Svanen uppmuntrar fonden till ett aktivt ägande och ett påverkansarbete gentemot företagen i portföljen. En Svanenmärkning är inte en garanterad stämpel på att en fond är hållbar. Svanenmärkningen innebär att fondens fokus är att påverka marknader, branscher och fonder i en hållbar riktning. Att investera i en fond innebär i teorin ett ägarskap i ett företag, varav detta ägarskap genom en hållbar fond gör att spararna kan ha en positiv inverkan på samhället (Högnabba, 2019).

Svanenmärkningen skiljer sig från Morningstar Sustainability Rating bland annat genom att fondbolagen själva ansöker om en så kallad Svanenlicens. När en Svanenlicens har godkänts och betalats gör Svanen årliga kontroller på fondbolaget för att säkerställa ett upprätthållande av nämnda kriterier och att fondbolaget strävar mot en hållbar riktning. Däremot får alla fonder som Morningstar erhåller täckning för en Sustainability Rating.

1.2.3 Att konsumera hållbart

FN definierar hållbar konsumtion som “att kunna köpa det vi behöver för att kunna tillgodose våra behov, utan att äventyra framtida generationers möjligheter att kunna tillgodose sina”. Vi lever på en planet där människor fått tillgång till ett överflöd av naturresurser som i dagslägets konsumerar på ett sätt som inte är långsiktigt hållbart för planetens överlevnad. Att vi människor behöver genomföra en drastisk förändring av våra konsumtionsvanor är ingen nyhet.

Att konsumera hållbart handlar inte enbart om att skapa en hållbar framtid ur ett miljöperspektiv, det involverar även sociala och ekonomiska faktorer med ett fåtal exempel såsom människors hälsa, minskad fattigdom, konkurrenskraft samt tillväxt på den lokala och globala marknaden. Det kan handla om att göra enkla val såsom att välja miljömärkta

produkter, göra medvetna val innan du konsumerar en viss produkt/tjänst eller att helt enkelt stödja en organisation som arbetar för hållbarhet (UNDP, 2019).

FN:s utvecklingsprogram UNDP har utvecklat sammanlagt 17 olika hållbarhetsmål. UNDP beskriver själva målen enligt följande de “globala målen är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världens länder någonsin antagit och finns till för att uppnå fyra fantastiska saker till år 2030: Att avskaffa extrem fattigdom. Att minska ojämlikheter och orättvisor i världen. Att främja fred och rättvisa. Att lösa klimatkrisen” (UNDP, 2019). Med fördjupande hänvisning till hållbarhetsmål 12 som behandlar hållbar konsumtion och produktion, blir delmål 12.2 (Hållbar förvaltning och användning av naturresurser), 12.6 (Uppmuntra företag att tillämpa hållbara metoder och hållbarhetsredovisning) och 12.8 (Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar) de mest relevanta inom ämnet hållbart fondsparande. Detta då valet av en fond i de bästa av världar kan ha inverkan på både miljö och samhälle.

Hållbarhet är ett brett begrepp som kan vara öppen för individens tolkning och täcker flera områden såsom miljö, mänskliga rättigheter, etik, korruption, mångfald, levnads- och arbetsvillkor eller ekonomisk tillväxt. Vanligtvis delas hållbarhet upp i tre huvudfaktorer som ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet (Söderberg & Partners, 2018).

Figur 2. Venndiagram av hållbar utveckling.

Källa: Söderberg & Partners, 2018

Vid ekologisk hållbarhet vidrör man faktorer såsom miljö, klimat, biologisk mångfald och hur vi använder jordens resurser på ett smart sätt. Vid social hållbarhet fokuserar man på mänskliga rättigheter, jämställdhet, antidiskriminering och säkerhet. Relevant för denna undersökning är ekonomisk hållbarhet som innebär huruvida exempelvis ett företag kan ha en inverkan utifrån ett finansiellt perspektiv, med hänsyn till anställda, leverantörer och samhälle (Söderberg & Partners, 2018).

1.3 Problemområde

I samband med att utbudet av fonder som utger sig för att vara hållbara ökar på marknaden finns det ett allt större behov av ökad transparens kring fondernas miljömässiga och socioekonomiska avtryck för att konsumenter ska kunna förstå kvalitén på produkterna de köper (Jeucken, 2001). Den som vill investera hållbart har ingen enkel uppgift framför sig. Önskan att investera hållbart kan verka enkel men i praktiken krävs en större informationsinsamling för att konsumenten ska förstå vad man investerar i. Det blir därför viktigt för konsumenten att kunna identifiera och utvärdera en hållbar fond. Ett steg i denna process är att information presenteras pedagogiskt samt att konsumenter har möjlighet att jämföra hållbara fonder. En problematik föreligger emellertid på den svenska marknaden saknas tydliga riktlinjer kring redovisning av fonders hållbarhetsinformation samt saknas kunskap hos den genomsnittliga konsumenten för att kunna utvärdera sådan information.

FI har utifrån egna undersökningar kunnat konstatera att konsumenter i snitt inte har grundkunskaperna för att kunna förstå och analysera finansiell information, det vill säga att kunna förstå helheten och sambandet mellan en fonds innehav, avgift och risk. När hållbarhetsinformation adderas finns risk att analysen blir desto mer komplex. Branschen har minst sagt utmaningar gällande hållbarhetsinformation i fonder. Dessa utmaningar grundas i konsumentens process för att investera hållbart, samt att på ett enhetligt sätt presentera hållbarhetsinformation. Målet är givetvis att hjälpa konsumenten att på ett enkelt sätt kunna förstå hållbarhetsinformation och kunna jämföra fonder för att fatta ett rationellt investeringsbeslut.

Som tidigare nämnts finns det externa verktyg för att underlätta för konsumenter att förstå hållbarhetsinformation om fonder tillgängliga på den svenska marknaden. I tabellen nedan presenteras de 17 Svanenmärkta fonderna som för närvarande finns på den svenska marknaden. Av tabellen framgår även vilken typ av fond det är samt hur många glober den Svanenmärkta fonden har enligt Morningstars Sustainability Rating.

Tabell 2. 17 Svanenmärkta fonder på den svenska marknaden, typ av fond och deras Morningstar Sustainability Rating.

Svanenmärkt fond	Typ av fond	Morningstar Sustainability Rating
Alfred Berg Hållbar Tillväxt Sverige	Aktiefond	3 glober
CB Save Earth Fund	Aktiefond	5 glober
Didner & Gerge Global	Aktiefond	1 glob
Handelsbanken Hållbar Energi	Aktiefond	3 glober
Länsförsäkringar Sverige Aktiv	Aktiefond	3 glober
Pareto Global Corporate Bond	Obligationsfond	Data saknas
SEB Hållbarhetsfond Sverige	Aktiefond	3 glober
Skandia Cancerfonden	Aktiefond	3 glober
Skandia Sverige Hållbar	Aktiefond	2 glober
Skandia Världsnaturfonden	Aktiefond	3 glober
Swedbank Robur Ethica Global	Aktiefond	5 glober
Swedbank Robur Ethica Global MEGA	Aktiefond	5 glober
Swedbank Robur Ethica Sverige	Aktiefond	Data saknas
Swedbank Robur Ethica Sverige MEGA	Aktiefond	4 glober
Swedbank Robur Humanfond	Aktiefond	4 glober
Tundra Sustainable Frontier Fund	Aktiefond	Data saknas
Xact Sverige	Aktiefond	Data saknas

Källa: Svanen & Morningstar

En konsument som exempelvis intresserat sig för en viss Svanenmärkt fond i tron att denna fond har en stark hållbarhetsprofil som sedan skulle göra en jämförelse med Morningstar Sustainability Rating skulle snabbt inse att märkningarna inte är entydiga. De Svanenmärkta fonderna kan ha allt från 1 glob till 5 glober i Morningstars skala. Detta visar med all tydlighet på den problematik som råder för en konsument som är villig och intresserad av att investera hållbart. Det går till och med att argumentera att de befintliga verktygen försvårar processen snarare än underlättar den för konsumenten. Det kan således konstateras att det inte bara saknas en entydig definition av vad som utgör en hållbar fond utan dessutom att de på marknaden tillgängliga verktygen inte heller ger konsumenten något entydigt svar. För konsumenten innebär detta att beslutssituationen blir svår och att konsumenten till stor del måste förlita sig på sina egna (otillräckliga) kunskaper. Ingen värdering i fondernas avkastning har diskuterats och därav inte presenterats i ovanstående tabell.

1.4 Syfte och frågeställningar

Finansiella beteenden och finansiella strategier är, i likhet med annan konsumtion, mottaglig till förändringar i omvärlden, såsom ett ökat fokus på hållbarhet. Wahlund och Gunnarsson (1996) använder detta som argument för att upprepade datainsamlingar och analyser över tiden krävs för att förstå konsumenters beteende på området. Med tanke på hur den svenska

fondmarknaden har växt och utvecklats med exempelvis en ökad efterfrågan av just hållbara fonder har denna undersökning därav bedömts vara relevant. Forskningsområdet är vidare motiverat då framställningen av fondinformation är reglerat i stor omfattning. FI:s krav på fonder, exempelvis att en fonds namn skall avspegla dess investeringsinriktning det vill säga en Sverigefond ska ha ett särskilt fokus mot den svenska aktiemarknaden, bestämmer bland annat hur fondbolagen kan namnge och förvalta sina fonder. Gällande hållbarhet är dessa krav på både informationsframställning samt förvaltning, inte lika omfattande. Detta har lämnat större frihet för respektive fondbolag att själva avgöra hur de vill förvalta och vad som ska anses vara en hållbar fond. Naturligtvis skapar detta möjligheter för att dessa typer av fonder kan skilja sig väsentligt åt i sina hållbarhetsinriktningar. Därmed kan det vara svårt för konsumenter att jämföra de olika fonderna. Externa verktyg för att bedöma dessa fonder kan därav bli viktiga för konsumenter vid en beslutsprocess. När dessa externa verktyg ger motsägande bedömningar av en fonds hållbarhet uppstår ytterligare en risk i att konsumenten förvirras i sin beslutsprocess. Undersökningen har därför även genomförts i syfte att förstå vad som påverkar en konsuments uppfattning om hållbara fonder, vilket kan anses vara intressant ur ett marknadsföringsperspektiv.

Det saknas konkret stöd för att kunna konstatera att hållbara fonder genererar exempelvis bättre avkastning eller kan göra en påtaglig skillnad för ett mer hållbart samhälle. Tanken bakom dessa finansiella produkter är däremot god. Det kan därför anses viktigt att personer som är intresserade av att konsumera hållbart kan göra en rimlig bedömning av och har möjlighet att jämföra olika hållbara fonder med varandra. Likt en Sverigefond eller vilken annan konsumentprodukt som helst kommer en del att vara bättre och andra att vara sämre på de olika konkurrensfaktorer som kunderna anser vara viktiga vid valet av fond. För att konsumenter ska ha möjlighet att välja de mer hållbara av dessa fonder, vilket potentiellt är de som kommer att ha en positiv inverkan på miljö och samhälle eller något annat attribut som kunden anser vara viktigt, måste marknadsförare först förstå hur konsumenter värderar en hållbar fond. Med bakgrund av detta ämnar denna undersökning besvara följande frågeställning:

- *Vilka faktorer påverkar en konsuments uppfattning om hållbarheten i fonder?*

Detta i syfte att förstå hur marknaden kan förbättras så att konsumenter har möjlighet att enkelt ta välinformerade beslut vid hållbara investeringar. Genom ett aktivt ägande eller förvaltning har fonder potential till att investera eller bidra i skapandet av bra bolag vilket kan bidra till ett bättre samhälle. Målet är att detta ska kunna hjälpa till att uppnå Agenda 2030.

1.5 Avgränsningar

Denna undersökning har avgränsats till den svenska marknaden för fondsparande. Med bakgrund av att undersökningen huvudsakligen ämnar förstå beslutsprocessen för en investering i en hållbar fond ansågs det lämpligt att vidare avgränsa deltagarna i undersökningen till konsumenter med ett särskilt intresse för ekonomi och sparande. Denna avgränsning görs på premissen att intresset för en hållbar investering kräver ett grundläggande engagemang för ekonomi och sparande. En konsument som exempelvis saknar sparande och

är ointresserad av detta ämne anses för syftet av denna undersökning ej vara en lämplig respondent. Detta innebär vidare att det ej är möjligt att dra generella slutsatser om den svenska befolkningen från studiens resultat. Undersökning avser testa två verktyg tillgängliga på den svenska marknaden, Svanenmärkningen och Morningstar Sustainability Rating. Anledning till denna avgränsning är att Svanenmärkningen och Morningstar Sustainability Rating granskar fondernas hållbarhetsarbete. Därför särskiljer sig dessa märkningar från exempelvis SWESIFS hållbarhetsprofil som enbart fungerar som en form av självdeklaration. Flertalet fonder tillgängliga på marknaden, exempelvis samtliga tillgängliga på Pensionsmyndighetens fondtorg, har åtagit sig PRI varför det blir svårt att använda signering som ett värde på att en fond är mer hållbar än en annan. Svanenmärkningen och Morningstar Sustainability Rating utmärker sig då de ger konsumenten möjlighet att jämföra olika fonders hållbarhet vilket är ett av syftena med undersökningen.

1.6 Förväntat kunskapsbidrag

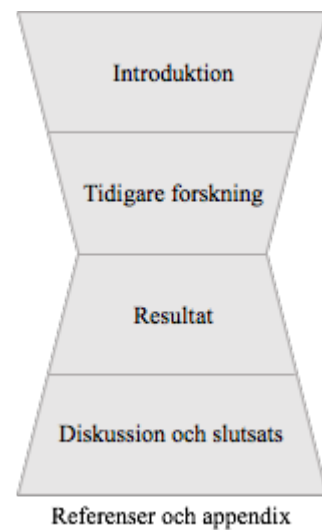
För att förstå vilka förbättringar som kan göras på den svenska marknaden för fondsparande krävs först en kartläggning om vad konsumenter uppfattar och värdesätter. Enligt beskriven problematik finns det ett outforskat ämne vad gäller den hållbara fondmarknaden varpå denna undersökning valt att fokusera på de externa verktygen som finns vid informationssökandet vid en hållbar investering. Ingen tidigare undersökning har gjorts för att särskilja verktygen eller framföra den problematik som potentiellt råder och hur detta påverkar konsumentens beslutsprocess vid investering i en hållbar fond. Detta visar på ett område med bristande kunskap som är relativt oreglerat. Därmed syftar denna undersökning bidra med vetskap på en mer detaljerad nivå om förståelsen av den hållbara fondmarknaden ur ett konsumentperspektiv. Uppsatsen förväntas därför ge insikt i konsumentens köpb beslutsprocess för att därefter kunna hitta aspekter av marknaden som kan effektiviseras. Detta för att produkten i sig, det vill säga hållbara fonder, har potential till att bidra till ett bättre samhälle och FN:s hållbarhetsmål 12: hållbar konsumtion och produktion.

1.7 Disposition

Uppsatsen är disponerad genom att inledningsvis presentera en bred och övergripande bakgrund till sparande som utmynnar i en beskrivning av svenskt fondsparande. En bakgrund till hållbar konsumtion med fokus på hållbart sparande kommer också att presenteras. Följt av detta kommer sedan en avsmalnande presentation av problemområdet med en efterföljande frågeställning.

Därefter presenteras undersökningens metod där enkätens utformning samt deltagare beskrivs. I efterföljande avsnitt presenteras resultatet av undersökningen. En bredare diskussion och slutsats av resultatet kommer avslutningsvis framläggas. Slutligen återfinns en fullständig referenslista samt appendix.

Figur 3. Disposition

2. Tidigare forskning och teoretisk referensram

2.1 Privatekonomi och sparande

Precis som andra marknader för produkter och tjänster, är marknaden för finansiella produkter känslig för trender. Detta gör att kartläggningar med syfte att förstå dessa trender alltid är relevanta. Det råder inte brist på undersökningar som ämnar i att kartlägga hur sparare väljer mellan olika alternativ tillgängliga på marknaden. Sparbehov, sparmotiv, riskbenägenhet, kompetens och kunskap gällande privatekonomiska frågor är några faktorer som påverkar vilket alternativ som är mest lämpligt för det egna hushållet (Fink, Gunnarsson, & Wahlund, 1999). Hur hushållen väljer mellan dessa alternativ har benämnts *finansiell strategi*, eller mer exakt "Ett observerat mönster av finansiella beteenden hos en grupp hushåll som skiljer sig från andra observerade mönster av finansiella beteenden hos andra grupper av hushåll" (Wahlund, 1996). Mer bristande på området är teorier rörande motiv och benägenhet till att investera hållbart, trots att data bekräftar att det är en växande sparform. Då det inte råder enighet i huruvida en hållbar investering genererar bättre avkastning kan teorier om finansiell strategi ifrågasättas vid tillämpningen av en investering i en hållbar fond. En ansats är därav att en positiv inställning, det vill säga ett intresse till privatekonomi och hållbarhet kommer att vara positivt korrelerat till uppfattningen om en fonds hållbarhet.

H1: Konsumenter med en positiv inställning till privatekonomi och hållbarhet kommer att värdera en fond som mer hållbar.

I samband med ett generellt ökat sparande har det även tillkommit fler, mer komplexa, sparformer. Kompetens och kunskap som en mer betydande faktor till finansiell strategi (Wahlund & Gunnarsson, 1996; Fink, Gunnarsson, & Wahlund, 1999) har därav fått ett ökat utrymme inom detta forskningsområde under begreppet *ekonomisk kompetens* (på engelska kallat *financial literacy*). Det saknas en entydig definition för ekonomisk kompetens, vilket varit en del av kritiken mot användningen av begreppet. Studier som gjorts i försök att sammanställa olika förslag har bland annat kommit fram till att begreppet kan konceptualiseras som två-dimensionellt, det vill säga som förståelse (ekonomisk kunskap) och användning (tillämpning av privatekonomisk kunskap) (Huston, 2009). Ekonomisk kompetens har visats påverka hur hushållen väljer att spara, där en slutsats är att desto sämre ekonomisk kompetens ett hushåll besitter, desto mindre kommer de att spara (Anderson, 2017). Hushåll med lägre ekonomisk kompetens kommer även att skygga undan från att investera i mer komplexa instrument, såsom aktier (Rooij, 2011). Det finns exempel på studier som gjorts i Sverige i syfte att undersöka den svenska ekonomiska kompetensen där slutsatsen varit att den är relativt låg (Almenberg, 2011). Däremot är undersökningar utförda i syfte att förstå hur ekonomisk kompetens påverkar hållbart sparande något bristande. I linje med tidigare forskning är en hypotes som ligger till grund för denna undersökning att konsumenter med större ekonomisk kompetens kommer att värdera fonder som mer hållbara till följd av att de enklare kan förstå informationen som presenteras.

H2: Konsumenter med större ekonomisk kompetens kommer att värdera en fond som mer hållbar.

Traditionella modeller över konsumentens köpbeslutsprocess utgår från att människan är en rationell varelse som utvärderar olika alternativ innan de beslutar sig för vilken specifik produkt eller tjänst de ska köpa. Psykologisk forskning har emellertid framfört kritik av denna generalisering, då viss forskning stödjer att såväl experter som icke-experters inom ett hushåll ej är lämpade att ta mer komplexa finansiella beslut till följd av att alternativ ej utvärderas (Campbell, 2006). Exempelvis har konsumentattityder till köp av finansiella produkter kännetecknats av passivitet och i de fall där det är möjligt, även inaktivitet (Hewer, 2000). Nivån av aktivitet i beslutsprocessen kan, som nämntes ovan, vara negativt beroende av konsumentens ekonomiska kompetens. För att underlätta denna beslutsprocess finns olika regelverk som diskuterades ovan implementerade med syfte att göra fondinformation lättare att förstå samt för att konsumenter ska kunna jämföra olika finansiella produkter.

2.2 Hållbar konsumtion

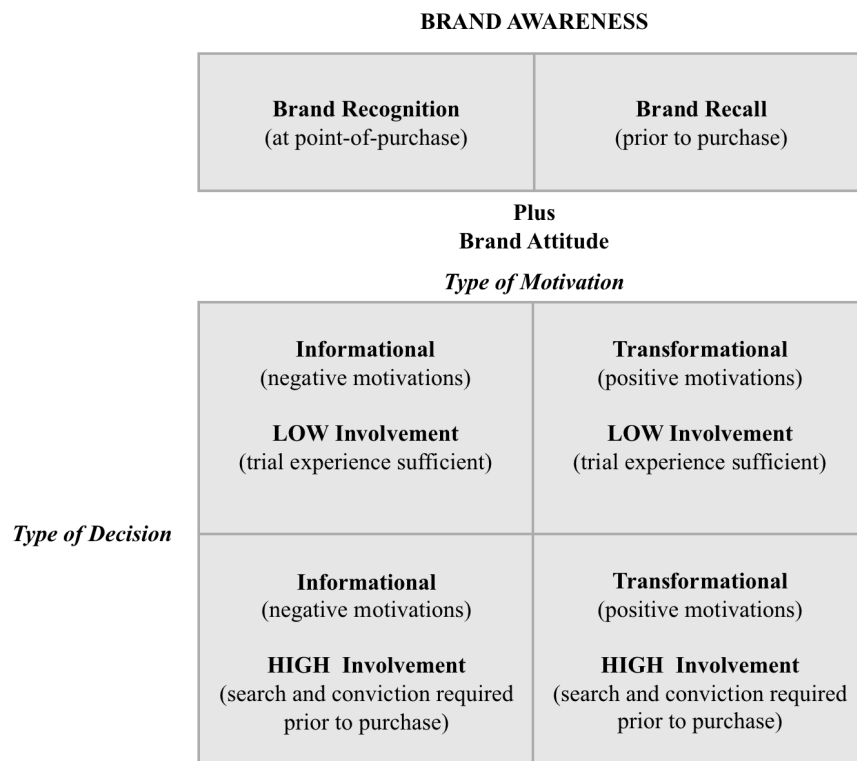
De ekonomiska modeller som finns idag utgår från att människan är rationell och framåtblickande, samt att vi upplever en nytta av att konsumera under våra liv (Lusardi, 2011). Ett känt exempel som ligger till utgångspunkt för en mängd studier är Modiglianis Livscykelhypotes som beskriver hur människor väljer att konsumtionsutjämna baserat på förväntad inkomst och behov under olika perioder i livet (Modigliani, 1966). Hur vi väljer att strukturera vår privatekonomi kan således sägas vara en reflektion utav detta. I och med framväxten av så kallad *hållbar konsumtion* har ett nytt forskningsområde vuxit fram då det inte är entydigt att hållbar konsumtion nödvändigtvis innebär att vi nyttomaximerar, utan skulle potentiellt kunna innebära att en individ ger upp konsumtion idag för att säkerställa framtiden för nästa generation. En positiv inställning till att konsumera hållbart och hållbara produkter är en grundsten för att stärka en framtida hållbar konsumtion. Flera studier fokuserar på just människans attityder och beteenden till hållbarhet men inte specifikt hållbara investeringar (Chan, 2001; Bissonnette & Contento 2001; Tanner & Wölfling, 2003).

2.3 Hållbart fondsparande

Ett syfte med undersökningen är att utforska hur konsumenter värderar en Svanenmärkning gentemot Morningstar Sustainability Rating. Med stöd av "the Rossiter-Percy Grid", som beskriver hur konsumenter utvärderar och bestämmer sig för olika märken baserat på konsumenters attityder (Percy & Rossiter, 1991), är en hypotes att konsumenter värderar en Svanenmärkning mer än Morningstar Sustainability Rating. Enligt matrisen avgörs konsumentens attityder till ett märke av två dimensioner där ena axeln är motivation och andra är engagemang. Ett köp av en finansiell produkt kan i denna matris placeras i kvadranten som karaktäriseras av köp med stort engagemang och negativ motivation. Andra köp som hamnar i denna kategori är exempelvis försäkringar eller hemrenoveringar vilket inte kan likställas men närmast jämföras med ett köp av finansiell produkt. Den *brand awareness* strategin som enligt teorin är mest lämplig för köp inom denna kategori benämns *brand recognition*. Brand

recognition innebär att konsumenten vid köptillfället känner igen ett visst märke och grundar sitt köpbeslut på tidigare associationer med märket.

Figur 4. Rossiter Percy matris

Då Svanenmärkningen används för fler produkter än enbart fonder såsom matvaror, möbler, kläder och textilier, är en ansats att konsumenter överlag kommer att uppleva större brand recognition till de fonder som är Svanenmärkta och därför uppfatta dem fonderna som mer hållbara. Detta på grund av att konsumenter i överlag blivit mer exponerade mot en Svanenmärkning i vardagen gentemot Morningstar Sustainability Rating. Vid mångtydighet i märkningarna, det vill säga för de fonder där Morningstar Sustainability Rating och Svanenmärkningen presenterar motsägande hållbarhetsvärde, kommer respondenterna uppfatta fonden som mindre hållbar.

H3: Vid bedömning av fondens hållbarhet kommer respondenterna värdera en Svanenmärkning mer än Morningstar Sustainability Rating.

H4: Vid entydighet i hållbarhetsmärkning kommer respondenterna anse att fonden är mer hållbar.

2.4 Summering av hypoteser

Med stöd av ovannämnda teorier kommer följande hypoteser att undersökas:

Tabell 3. Summering av hypoteser

	Hypoteser
H1:	Konsumenter med en positiv inställning till privatekonomi och hållbarhet kommer att värdera en fond som mer hållbar
H2:	Konsumenter med större ekonomisk kompetens kommer att värdera en fond som mer hållbar
H3:	Vid bedömning av fondens hållbarhet kommer respondenterna värdera en Svanenmärkning mer än Morningstar Sustainability Rating
H4:	Vid entydighet i hållbarhetsmärkningar kommer respondenterna anse att fonden är mer hållbar

3. Metod

3.1 Metodiska hänsynstagande

Det huvudsakliga syftet med studien är att övergripande förstå svenskarnas attityd till sparande med inriktning på hållbart sparande. Med bakgrund av att en investering i finansiella produkter innebär en komplex beslutsprocess har förenklingar av verkligheten därav bedöms nödvändiga för att genomföra denna undersökning.

Tidigare studier har visat att konsumenter kan sakna viss självmedvetenhet i sina beslutsprocesser vilket inneburit att djupintervjuer ansågs vara ej lämpliga för syftet av denna undersökning (Ericsson & Simon, 1993). Detta för att säkerställa bättre validitet och reliabilitet i resultaten. Istället har en kvantitativ metod valts för att genomföra undersökningen med hjälp av en webbenkät. Enkäten utformades i det webbaserade programmet *Qualtrics* (<http://www.qualtrics.com>) och den samlade datan analyserades sedan i programvaran *SPSS*.

3.2 Datainsamling & undersökningsdeltagare

Tabell 4. Distributionskanaler (Facebook-sidor) av enkät och antalet medlemmar i varje grupp.

	N
Aktier & Sparande	17 508
Feminvest - Kvinnor som vill prata investeringar	2 830
Ekonomista- Karriär, lön och utbildning	15 660
Investeringsguiden - Aktier och investeringar	17 000
Total datainsamling	320
- Bortfall	112
Fullständiga svar	208

Not. Bortfallet inkluderar ej fullständiga och oseriösa enkätsvar

Webbenkäten har distribuerats genom utvalda Facebook-grupper, närmare bestämt “Aktier & Sparande”, “Feminvest- Kvinnor som vill prata investeringar”, “Ekonomista- Karriär, lön och utbildning” och “Investeringsguiden”. Dessa slutna Facebook-grupper riktar sig till personer med ett intresse för ekonomi och sparande vilket var den målgruppen undersökningen ämnade att nå. Facebook-sidorna syftar till att kunna diskutera ekonomirelaterade frågor, sparande och investeringar. Enkäten fanns publicerad på dessa sidor under två veckor i april 2019. Genom att distribuera enkätundersökningen via följande grupper uppnåddes en datainsamling av totalt 320 respondenter. Svar fick sorteras bort till följd av att de var ofullständiga eller oseriösa svar. Detta kommer att vidareutvecklas i bortfallsanalysen.

3.2.1 Bortfallsanalys

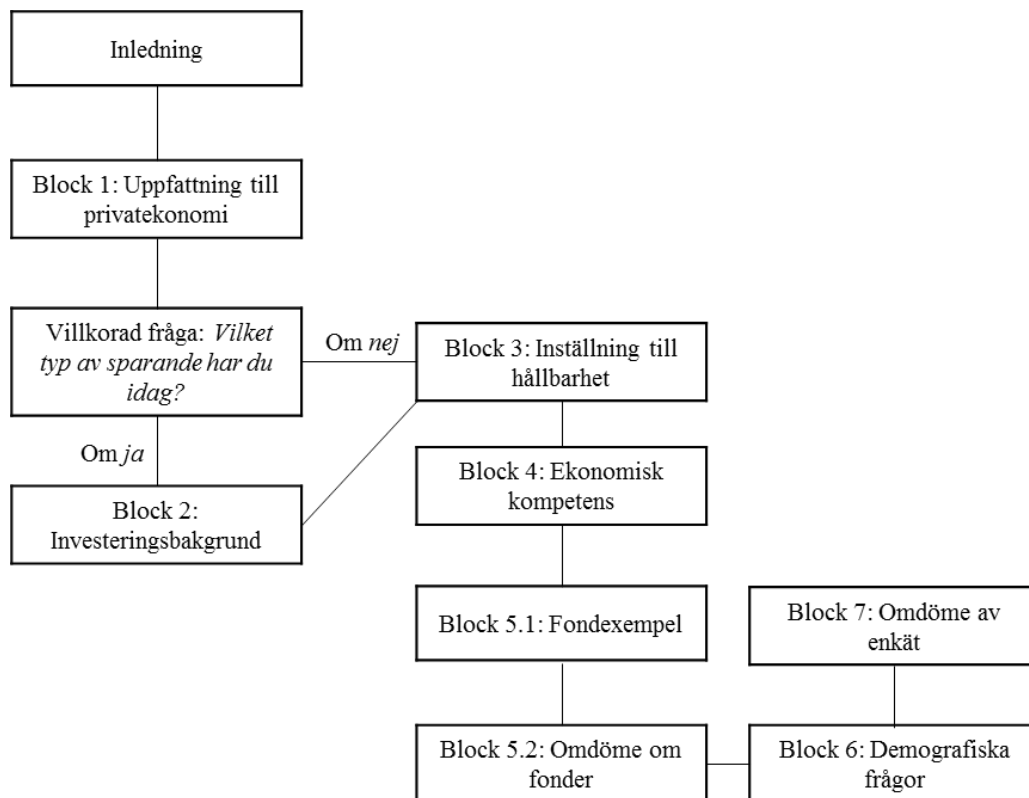
320 respondenter började att svara på enkäten. Emellertid var det enbart 208 personer som slutförde enkäten fullständigt, det vill säga ett bortfall bestående av 112 respondenter. Detta bortfall bestod av både ofullständiga och oseriösa svar. En närmare analys av detta bortfall visade att drygt hälften av dessa avslutade enkäten vid block fyra vilket behandlar förståelsen av finansiell information (55%). Nästintill samtliga ofullständiga enkäter hade avslutats vid slutet av block fem vilket var ett test som presenterade sex fonder som respondenterna skulle besvara med tillhörande frågor (99%). Detta kan tyda på att respondenterna upplevt dessa block som svåra eller krävande, vilket stöds av resultaten som presenterats i Konsumentverkets rapport (2015), som menar på att den genomsnittliga konsumenten har svårt att tyda finansiell information. Resterande svar sorterades bort till följd av att de bedömdes vara oseriösa (1%). Effekten av detta kan potentiellt bli att slutsatser utifrån undersökningen blir desto svagare då svar från respondenter med mindre ekonomisk kompetens inte kommer att vara representerade.

3.3 Enkätens utformande och undersökningsvariabler

Inledningsvis presenterades enkätens syfte. Därefter följde åtta block med olika fokusområden som kommer att presenteras nedan. Konstruktionen framtogs och pilottestades bland studenter vid Handelshögskolan i Stockholm. Detta gjordes för att begränsa risken för missvisande frågor samt att enkäten ej upplevdes som alltför komplicerad att besvara (Bryman och Bell, 2015). Ekonomistudenter ansågs i och med den önskade målgruppen vara ett lämpligt val för ett pilottest.

Majoriteten av frågorna i enkäten var påståenden där respondenten uppmanades ange hur väl ett påstående stämde överens med den egna uppfattningen. Detta gjordes enligt en sjugradig Likertskala, som använder följande skalsteg: "Håller absolut inte med", "Håller inte med", "Håller tveksamt med", "Håller varken med eller inte", "Håller tveksamt med", "Håller med" samt "Håller absolut med". Valet av en Likertskala användes då detta mått har ansetts vara lämpligt i studier ämnade att förstå konsument attityder (Bryman & Bell, 2015). I detta fall rör det attityder till sparande.

Figur 5: Enkätens flödesschema

I det första blocket ställdes frågor om respondentens uppfattning till privatekonomi. Detta block var tvådelat där den första delen fokuserar på respondentens attityd och den andra om intresse och engagemang till privatekonomi. Skalan som användes för att få information om respondentens attityd till privatekonomi baserades på Schelés (2018) undersökning om hushållens ekonomi som gjordes på uppdrag av FI. Följande frågor ställdes: “Jag är impulsiv och köper gärna saker även om jag inte riktigt har råd”, “Jag föredrar att köpa saker på kredit hellre än att vänta tills jag sparat ihop till det jag vill ha”, “Jag lever helst för idag och tar morgondagen som den kommer”, “Om jag måste välja föredrar jag en bättre levnadsstandard idag framför att spara till min pension” och “Jag är mer av typen en sparare än en slösare”.

Därefter följde ett antal påståenden om respondentens engagemang och intresse för ekonomi som baseras på en studie utförd på uppdrag av FI (Parmler, 2009). Följande frågor ställdes: “Jag tycker det är roligt att köpa finansiella produkter, t.ex. öppna bankkonto, köpa fonder eller jämföra räntan på lån”, “Jag tycker det är intressant att gå igenom hushållets ekonomi och se över lämpligt sparande och lån”, “Jag tycker att privatekonomi är en källa till ilska och frustration” och “Jag ägnar mycket tid åt min privata ekonomi”. Dessa påståenden användes för att bekräfta placeringen av ett finansiellt köp inom den antagna kvadranten i Rossiter-Percy Grid, då placeringen påverkas om det är positiv eller negativ motivation till ett köp av finansiella produkter (Percy & Rossiter, 1991). Dessa två delar använde sig av den ovannämnda Likertskalan.

Enkätens andra block syftade till att få information om respondenternas investeringsbakgrund. Frågorna berörde bland annat om respondenterna hade något sparande och i så fall vad det var för typ av sparande, exempelvis om respondenten sparade i fonder, aktier, amorterade eller använde sig av ett sparkonto. Givet att respondenten hade ett sparande efterföljde villkorade frågor om hur frekvent sparandet skedde, exempelvis om det var månatligen, enskilda insättningar eller annat. Därefter följde en fråga om vilka fonder respondenten investerar i, om det var aktiefonder, räntefonder, blandfonder, indexfonder, hållbara fonder, allmän pensionsfond eller annat. För att få information om hur en respondent värderar utvecklingen av sina fonder, kunde ett eller flera av följande alternativ anges: "Anskaffningsvärdet", "Fondens historiska utveckling", "Andra fonders utveckling", "Rating på t.ex. Morningstar", "Aktieindex utveckling" eller "Annat". Avslutningsvis ställdes frågor om vilken månatlig summa respondenten sparar (om månatligt sparande var angett) samt hur informationssökandet vid val av fond gick till. Därefter ställdes frågor rörande attityder till hållbart fondsparande som baserades på en tidigare konsumentundersökning som genomförts i detta syfte (Wins & Zwergel, 2016). För att säkerställa kvalitén i svaren ställdes även en kontrollfråga i slutet av blocket där respondenten tillfrågades vad en aktiefond är för något. Enkät svar där denna fråga besvarades felaktigt bortsågs från resultaten.

Block tre bestod av ett antal påståenden om hållbara investeringar och konsumtion, det vill säga respondenternas inställning till hållbarhet. Respondenterna ombads ange hur väl följande påståenden stämde överens med deras egen uppfattning: "Det är viktigt för mig att konsumera hållbart", "Mina val av produkter och tjänster gör skillnad för samhället och naturen", "Det är viktigt att välja sådana produkter och tjänster som är bra för samhälle och natur även om det inte är bäst och billigast för en själv", "Jag är villig att avstå från konsumtion för att vara hållbar", "Jag kan tänka mig att investera i en hållbar fond", "Jag är villig att riskera avkastning för att en fond jag investerat i ska vara hållbar" och slutligen "Jag är villig att välja en fond med högre avgift för att den är hållbar".

Som tidigare nämnt har flertalet studier gjorts rörande konsumenters förståelse av finansiell information, eller så kallad *ekonomisk kompetens*, som då visat att det kan komma att påverka hur människor väljer att spara. I ett försök att standardisera mätningen av ekonomisk kompetens sammanställde Mitchell och Lusardi (2007) "the big three" som idag är internationellt etablerade i studier om finansiell förståelse (Hastings, Madrian & Skimmyhorn 2013). Dessa tre frågor som behandlar förståelse av ränta, inflation och risk är därav det som bygger upp enkätens fjärde block. Svaren angavs på en ordinalskala där respondenterna exempelvis kunde besvara om ett påstående om inflation var "sant" eller "falskt".

Efter att respondenterna besvarat dessa tre frågor följde i block fem förenklade presentationer av sex stycken fonder. I dessa framgår för vardera fond en graf över dess avkastning, information om avgift som nivå på risk- och avkastningsindikatorn. Detta är en viss förenkling av vad som krävs enligt KIID. Denna information är emellertid densamma för samtliga sex fonder. Därutöver har varje fond även angiven hållbarhetsinformation där det framgår om fonden är Svanenmärkt eller inte samt hur många globar den har på Morningstar Sustainability

Rating. Det finns verkliga exempel på fonder som innehåller dessa märkningar, exempelvis 1 glob på Morningstar Sustainability Rating och samtidigt en Svanenmärkning.

Tabell 5. Sammanställning av hållbarhetsmärkningar som användes i undersökningen.

	Aktiefond A	Aktiefond B	Aktiefond W	Aktiefond Z	Aktiefond X	Aktiefond Y
Morningstar Sustainability Rating	1 glob	1 glob	3 glober	3 glober	5 glober	5 glober
Svanenmärkning	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja

Till en början presenterades tio olika fonder i enkäten då syftet var att visa fonder med samtliga skalsteg på Morningstar Sustainability Rating, med och utan Svanenmärkning. Under pilottestet framkom dock kritik mot mängden frågor varför fonder med 2 respektive 4 glober i Morningstar Sustainability Rating borttogs från enkäten. Till varje fond ombads respondenten besvara hur hållbar man ansåg fonden vara, om informationen om hållbarhet var tillräcklig samt entydig. Respondenten ombads även besvara vad man ansåg om avkastningen och om det var troligt att man skulle investera i fonden. Slutligen, med syftet att försöka mäta hur pass lojala respondenterna är gentemot antingen Svanenmärkningen eller Morningstar Sustainability Rating ställdes ett påstående om man kan tänka sig rekommendera fonden till en vän eller kollega. Detta är en tillämpning av teorin som ligger till grund för Net Promoter Score (NPS) (Reichheld, 2003) som avser mäta hur starkt varumärke ett företag byggt och i längden hur lojala konsumenter är till det varumärket.

I enkätens näst sista block ombads respondenterna ange demografisk information såsom kön, ålder, inkomst och sysselsättning. Med bakgrund av den relevanta teori som används för undersökningen, närmare bestämt att ekonomisk kompetens påverkar inställning till sparande, ansågs det vara lämpligt att be respondenten specificera om deras sysselsättning berörde handel med värdepapper, både med och utan anställning.

Slutligen i enkätens sista block besvarade respondenterna följande påståenden: "Frågorna var tydligt formulerade", "Svarsalternativen var tydligt formulerade", "Undersökningen var meningsfull" och "Enkätfrågorna försökte påverka dina svar i en viss riktning". Detta för att stärka undersökningens validitet.

3.4 Definition av variabler

Enkätens svar användes som grund för att genomföra en multipel regressionsanalys med uppfattning om fondens hållbarhet som den beroende variabeln. Övriga variabler användes som oberoende variabler. Dessa har valts med avseende på undersökningen hypoteser. Två olika modeller som presenteras nedan genomfördes med följande:

Variabel 1 (Uppfattning om fondens hållbarhet): “Fonden är hållbar”. Frågan ställdes efter respektive fondpresentation. Varje respondent besvarade frågan sex gånger med avseende på sex olika fondexempel.

Variabel 2 (Morningstar Sustainability Rating): definierades som en skala bestående av tre olika värden utefter antalet glober, det vill säga 1, 3 och 5.

Variabel 3 (Svanenmärkning): skapades som en dummyvariabel i SPSS för att kunna tolka resultaten i en regressionsanalys, där 0 angav att fonden inte var Svanenmärkt och 1 angav att fonden var Svanenmärkt.

Variabel 4 (Kön): “Man”, “Kvinna”, “Annan”. Skapades som en dummyvariabel i SPSS.

Variabel 5 (Engagemang för privatekonomi): “Jag tycker det är roligt att köpa finansiella produkter, t.ex. öppna bankkonto, köpa fonder eller jämföra räntan på lån”, “Jag tycker det är intressant att gå igenom hushållets ekonomi och se över lämpligt sparande och lån”, “Jag tycker att privatekonomi är en källa till ilska och frustration” och “Jag ägnar mycket tid åt min privata ekonomi”. Dessa svar grupperades till ett index för att mäta engagemang för privatekonomi. Cronbachs alfa mättes till 0,693.

Variabel 6 (Attityd till privatekonomi): “Jag är impulsiv och köper gärna saker även om jag inte riktigt har råd”, “Jag föredrar att köpa saker på kredit hellre än att vänta tills jag sparat ihop till det jag vill ha”, “Jag lever helst för idag och tar morgondagen som den kommer”, “Om jag måste välja föredrar jag en bättre levnadsstandard idag framför att spara till min pension” och “Jag är mer av typen en sparare än en slösare”. Dessa svar grupperades till ett index för att mäta attityd till privatekonomi. Cronbachs alfa mättes till 0,781.

Variabel 7 (Inställning till hållbarhet): “Det är viktigt för mig att konsumera hållbart”, “Mina val av produkter och tjänster gör skillnad för samhället och naturen”, “Det är viktigt att välja sådana produkter och tjänster som är bra för samhälle och natur även om det inte är bäst och billigast för en själv”, “Jag är villig att avstå från konsumtion för att vara hållbar”, “Jag kan tänka mig investera i en hållbar fond” och “Jag är villig att riskera avkastning för att en fond jag investerat i ska vara hållbar”. Dessa svar grupperades till ett index för att mäta inställning till hållbarhet. Cronbachs alfa mättes till 0,878.

Variabel 8 (Ekonomisk kompetens): baserades på respondenternas möjlighet att korrekt besvara frågor om ränta, inflation och risk.

Variabel 9 (Hållbarhetsinformationen är entydig): “Informationen om hållbarhet är entydig”. Frågan ställdes efter respektive fondpresentation. Varje respondent besvarade frågan sex gånger med avseende på sex olika fondexempel.

3.5 Undersökningens tillförlitlighet - validitet och reliabilitet

För att uppnå upprepbara resultat har undersökningens metod noggrant valts ut samt utformats för att säkerställa reliabilitet i resultaten. Enkätens frågor har baserats på tidigare studier men pilottestades även innan i syfte att minimera risken för missförstånd i enkätens frågor. Vidare har enkätens frågor baserats på tidigare studier där ett block av frågor med liknande karaktär indexerats för att skapa variabler för regressionen. Ett Cronbachs alfa för respektive index har sedan beräknats och analyserats. Studier har gjorts i syfte att undersöka vad som är ett acceptabelt Cronbachs alfa då det råder viss oenighet kring detta mått (Peterson, 1994). Av exempelvis Petersons studie framgår det att ett acceptabelt värde bör överstiga 0,7. Variablerna som beskrev *attityd till privatekonomi* samt *inställning till hållbarhet* översteg 0,7. Variabeln för *engagemang för privatekonomi* hade ett något lägre resultat (0,693). Då antalet frågor som använts i skalan endast var fem stycken bedömdes detta vara en acceptabel nivå i enlighet med slutsatser från tidigare forskning och säkerställs en god reliabilitet (van Griethuijsen, 2015).

Validiteten grundar sig i mätningens relevans, det vill säga om undersökningen mäter det som den avser att mäta (Bryman & Bell, 2015). Mätskalor från tidigare studier har, som redan nämnts, används i syfte att få viss säkerhet i frågornas kvalitet. Informationen som visades för fonderna var baserade på det som krävs enligt KIID. Med tanke på den metod som valts för undersökningen och de kommentarer som framkom under pilottestet gjordes förenklingar av vad som krävs enligt regelverket. För att bedöma huruvida detta påverkade resultatet avsevärt ställdes kontrollfrågor efter detta block i syfte att avgöra hur respondenterna upplevde informationen om fonderna. Av detta framgick att 44% av respondenterna ansåg att informationen om fonderna var realistisk. Däremot svarade 64 % att de inte fick tillräckligt mycket information om fonderna för att kunna göra en bedömning vilket inte är ett förvånande resultat. Syftet vid utformandet av fondpresentationen i block fem var avsiktligt förenklad för att enkäten inte skulle uppfattas som för omfattande att besvara. Trots detta avbröt många respondenter enkäten vid just detta block (se bortfallsanalys). En slutsats av resultatet kan vara att den information som presenterades var verklighetstrogen men att framställningen potentiellt gjorts alltför simplificerad. Däremot bedömdes detta nödvändigt för att få en högre svarsfrekvens. Om fondinformationen varit ännu mer omfattande finns risk att fler valt att avbryta enkäten.

Som nämnts avslutades enkäten med att ytterligare säkerställa validiteten genom att be respondenterna ge ett omdöme på enkäten. Överlag svarade respondenterna positivt till enkätens kvalitet. 71,95 % av respondenterna förhöll sig positivt till de första tre påståendena och negativt till det sistnämnda påståendet, vilket kan anses vara ett tillfredsställande resultat och därmed god validitet (Bryman & Bell, 2015).

Tabell 6. Omdöme av enkät

	N	Median	Min	Max	Standardavvikelse	Varians
Frågorna var tydligt formulerade	208	5,41	1	7	1,46	2,12
Svarsalternativen var tydligt formulerade	208	5,43	1	7	1,5	2,25
Undersökningen var meningsfull	208	5,28	1	7	1,16	1,35
Enkätfrågorna försökte påverka dina svar i en viss riktning	208	3,05	1	7	1,65	2,72

4. Resultat

Resultatet kommer att presenteras i två olika delar, en deskriptiv del som syftar till att ge en översikt av respondenterna och deras sparande. Den deskriptiva delen kommer sedermera beskriva i detalj respondenternas fondsparande och inställning till fondsparande. Den andra delen kommer att presentera resultaten som är relevanta för att besvara presenterade hypoteser.

4.1 Respondenterna - En översikt

Fördelning mellan könen var relativt jämn bland respondenterna. I denna studie blir även respondenternas sysselsättning relevant, då kompetens om exempelvis finansiella produkter tros påverka resultaten. Drygt en tiondel av respondenterna handlar med värdepapper professionellt med anställning. Den mest representerade sysselsättningen var anställd med annan sysselsättning än värdepappershandel och därefter var studenter den näst mest representerade i urvalet. Detta är inte enbart relevant på grund av kunskap om finansiella produkter utan även för att förstå respondenternas disponibla inkomst. Exempelvis en student antas ha en mindre disponibel inkomst och därmed en mindre summa att kunna spara eller investera. En av respondenterna hade en väsentligt högre nettoinkomst i månaden (ca 500 000 kr). Detta i kontrast till medianlönen i Sverige som är 30 000 kr *före* skatt per månad (Statistiska Centralbyrån, 2018). Medianen av nettoinkomsten bland respondenterna i undersökningen tangerar datan från SCA, om än en aning högre. Detta kan anses ge stöd för att datan som insamlats för denna undersökning är någorlunda representativ.

Tabell 7. Demografisk information om respondenter

	N	Procent (%)	
Kvinnor	99	48	
Män	109	52	
Högst slutförda utbildning (universitets-eller högskoleutbildning)	100	48	
Högst slutförda utbildning (gymnasieutbildning, folkhögskola eller motsvarande)	95	45	
Sysselsättning (anställd med annan sysselsättning än värdepappershandel)	87	42	
Sysselsättning (studerande)	63	30	
Sysselsättning (egenföretagare)	32	15	
Sysselsättning (handel med värdepapper professionellt)	18	9	
	Median	Max	Min
Ålder	28	64	19
Nettoinkomst (kronor)	25 000	500 000	5 000

Med syftet för enkäten och spridningskanalerna i åtanke uppnåddes önskat resultat då 98 % av respondenterna hade något form av sparande. Detta är högre än snittet i Sverige (Schéle, 2018). För denna undersökning antogs olika sparformer ej vara ömsesidigt uteslutande då de är möjligt att exempelvis spara i fonder likväl som amortering. De tre vanligaste sparformerna var i fallande ordning sparkonto, fonder och aktier. Sparandet sker vanligtvis månatligen eller med enskilda insättningar. Av de som sparar månatligt var den genomsnittliga summan på 2500 kr. Av de som sparar i fonder sparade de flesta i aktiefonder, blandfonder och indexfonder. 21 respondenter angav att de investerat i en hållbar fond.

Tabell 8. Respondenternas sparande

	N	Procent (%)
<i>Frekvens av sparande</i>		
Sparande (månatligt)	119	58
Sparande (enskilda insättningar)	69	34
<i>Typ av sparande</i>		
Sparande (sparkonto)	169	28
Sparande (fonder)	156	26
Sparande (aktier)	124	20
Sparande (amortering av lån)	81	13
Sparande (pensionsförsäkring)	63	10
<i>Fondsparande</i>		
Fondsparande (aktiefonder)	153	39
Fondsparande (blandfonder)	77	20
Fondsparande (indexfonder)	56	14
Fondsparande (hållbara fonder)	21	5
Fondsparande (räntefonder)	46	12

Vid frågan om hur respondenterna informerade sig innan val av fond uppgav en tredjedel att de letade aktivt på egen hand. En fjärdedel angav att de valde fond baserat på rekommendationer från bekant/familj.

Tabell 9. Informationsinhämtning vid val av fond

	N	Procent (%)
Letade aktivt på egen hand	103	33
Rekommendation bekant/familj	78	25
Rekommendation rådgivare/mäklare	41	13
Rekommendation internetbaserat	39	12
Annat	27	9

Överlag hade respondenterna en positiv inställning till hållbar konsumtion där medianen för samtliga frågor i skalan var högre än 4. För de frågorna som rörde hållbart fondsparande var däremot respondenterna något mer negativa. Medianen för om man kan tänka sig “Investera i en hållbar fond” var högre än 4. Däremot var medianen lägre för frågorna rörande om man är

“Villig att riskera avkastning” samt om man kan “Välja en fond med högre avgift” för att den ska vara hållbar, lägre än 4.

Tabell 10. Inställning till hållbarhet och hållbara fonder

	N	Median	Min	Max	Standardavvikelse	Varians
”Det är viktigt för mig att konsumera hållbart”	208	5,09	1	7	1,41	1,98
”Mina val av produkter och tjänster gör skillnad för samhället och naturen”	208	5,07	1	7	1,48	2,18
”Det är viktigt att välja sådana produkter och tjänster som är bra för samhälle och natur även om det inte är bäst och billigast för en själv”	208	4,96	1	7	1,65	2,74
”Jag är villig att avstå från konsumtion för att vara hållbar”	208	4,37	1	7	1,65	2,73
”Jag kan tänka mig att investera i en hållbar fond”	208	5,46	1	7	1,55	2,39
”Jag är villig att riskera avkastning för att en fond jag investerat i ska vara hållbar”	208	3,47	1	7	1,73	3,00
”Jag är villig att välja en fond med högre avgift för att den är hållbar”	208	3,64	1	7	1,79	3,20

Andel av respondenterna med rätt på samtliga frågor om ekonomisk kompetens var 70%. Inflation är det område som flest respondenter svarade felaktigt på.

Tabell 11. Ekonomisk kompetens

	N	Ränta (%)	Inflation (%)	Riskspridning (%)	Andel med alla tre rätt (%)
Andel rätt svar	208	85	84	92	70

4.2 Regressionsanalys

För att undersöka respondenterna uppfattning om fondernas hållbarhet har följande multipla regressionsanalyser testats:

Modell 1:

$$\begin{aligned} \text{Uppfattning om fondens hållbarhet}_i &= \beta_0 + \beta_1 (\text{Svanenmärkning}) + \beta_2 (\text{Morningstar Sustainability Rating}) \\ &+ \beta_3 (\text{Ekonomisk kompetens}) + u_i \end{aligned}$$

Modell 2:

$$\begin{aligned} \text{Uppfattning om fondens hållbarhet}_i &= \beta_0 + \beta_1 (\text{Svanenmärkning}) + \\ &\beta_2 (\text{Morningstar Sustainability Rating}) + \beta_3 (\text{Ekonomisk kompetens}) + \\ &\beta_4 (\text{Information om hållbarhet är entydig}) + \beta_5 (\text{Kön}) + \beta_6 (\text{Inställning till hållbarhet}) + \\ &\beta_7 (\text{Engagemang till privatekonomi}) + \beta_8 (\text{Attityd till privatekonomi}) + u_i \end{aligned}$$

Modell 1 avser testa huruvida respondenternas uppfattning om fondernas hållbarhet påverkas av Morningstar Sustainability Rating, Svanenmärkning och ekonomisk kompetens. Modell 2 avser också testa om respondenternas uppfattning om fondernas hållbarhet påverkas av Morningstar Sustainability Rating, Svanenmärkning och ekonomisk kompetens, men även engagemang till privatekonomi, attityd till privatekonomi, inställning till hållbarhet och om fondernas hållbarhetsinformation ansågs vara entydig.

Resultatet från regressionerna redovisas i tabellen nedan.

Tabell 12. Regressionsanalys. Beroende variabel: Uppfattning om fondens hållbarhet. Ostandardiserade b-koefficienter, standardfel inom parantes.

	Modell 1	Modell 2
	Svanenmärkning, Morningstar Sustainability Rating och ekonomisk kompetens	Svanenmärkning, Morningstar Sustainability Rating, ekonomisk kompetens, information om hållbarhet är entydig, kön (man), inställning till hållbarhet, engagemang till privatekonomi, attityd till privatekonomi
Morningstar Sustainability Rating	***0,425 (0,025)	***0,409 (0,025)
Svanenmärkning	***0,496 (0,082)	***0,487 (0,08)
Ekonomisk kompetens	0,007 (0,088)	0,025 (0,09)
Information om hållbarhet är entydig		***0,202 (0,024)
Kön (Man)		0,118 (0,09)
Inställning till hållbarhet		*-0,079 (0,036)
Engagemang till privatekonomi		0,026 (0,033)
Attityd till privatekonomi		0,055 (0,042)
Intercept	***2,830 (0,112)	***2,136 (0,324)
N	1224	1224
R ² (Justerat)	0,206	0,253

*** = p<,001 ** = p<,01 * = p<,05.

Båda modellerna gav signifikanta resultat. Det justerade R^2 -värdet är 0,206 för Modell 1 och 0,253 för Modell 2.

H1 *saknar* stöd i resultaten då en positiv inställning till hållbarhet har en negativ ostandardiserad b-koefficient för Modell 2.

H2 *saknar* stöd i resultaten då respondenternas ekonomiska förmåga inte förefaller vara någon betydande faktor för att avgöra deras uppfattning om fondernas hållbarhet. Dess ostandardiserade b-koefficient är inte betydande i någon av modellerna samt har låg signifikans.

H3 *har stöd* i resultaten då den ostandardiserade b-koefficienten är högst för Svanenmärkning i båda modellerna och har även en hög signifikans.

H4 *har stöd* i resultaten då Morningstar Sustainability Rating och uppfattning om entydighet i hållbarhetsinformationen har ett högre förklaringsvärde samt en hög signifikans.

Tabell 13. Resultat från korrelationsanalys Modell 1

	1	2	3	VIF
1 Uppfattning om fondens hållbarhet				
2 Svanenmärkning	0,154***			1,000
3 Morningstar Sustainability Rating	0,43***	0,001		1,000
4 Ekonomisk kompetens	0,002	0,001	-0,001	1,000

*** = $p < .001$ ** = $p < .01$ * = $p < .05$.

Tabell 13 visar korrelationen mellan variabler använda i regressionsanalysen för Modell 1. Inga variabler visar på en korrelation nära 1. Baserat på VIF-värden för samtliga variabler använda i modellen antas det inte föreligga multikollinearitet vilket är ett krav för en multipel regressionsmodell.

Tabell 14. Resultat från
korrelationsanalys Modell 2

	1	2	3	4	5	6	7	8	VIF
1 Uppfattning om fondens hållbarhet									
2 Svanenmärkning	0,154***								1,000
3 Morningstar Sustainability Rating	0,43***	0,001							1,006
4 Ekonomisk kompetens	0,002	0,001	-0,001						1,115
5 Information om hållbarhet är entydig	0,245***	0,011	0,077**	0,009					1,007
6 Kön (man)	0,011	0,001	-0,001	-0,159***	0,001				1,255
7 Inställning till hållbarhet	-0,055*	-0,004	0,008	0,085***	0,006	0,321***			1,243
8 Engagemang till privatekonomi	0,023	0,001	0,006	0,24***	0,006	-0,391***	0,344***	-	1,510
9 Attityd till privatekonomi	0,029	0,003	-0,002	-0,056*	0,021	0,13***	0,096***	-0,362***	1,154

*** = $p < .001$ ** = $p < .01$ * = $p < .05$.

Tabell 14 visar korrelationen mellan variabler använda i regressionsanalysen för Modell 2. Inga variabler visar på en korrelation nära 1. Baserat på VIF-värden för samtliga variabler använda i modellen antas det inte föreligga multikollinearitet vilket är ett krav för en multipel regressionsmodell.

4.3 Summering av resultat

Tabellen nedan summerar resultatet med utgångspunkt av hypoteserna:

Tabell 15. Summering av hypoteser

H1:	Konsumenter med en positiv inställning till privatekonomi och hållbarhet kommer att värdera en fond som mer hållbar.	Stöd saknas
H2:	Konsumenter med större ekonomisk kompetens kommer att värdera en fond som mer hållbar	Stöd saknas
H3:	Vid bedömning av fondens hållbarhet kommer respondenterna värdera en Svanenmärkning mer än Morningstar Sustainability Rating	Stöd finns
H4:	Vid entydighet i hållbarhetsmärkningar kommer respondenterna anse att fonden är mer hållbar	Stöd finns
Övriga resultat	Inställning till hållbarhet är negativt korrelerad med uppfattningen om fondens hållbarhet.	

5. Diskussion och slutsats

5.1 Diskussion

Frågeställningen undersökningen ämnade till att besvara var vilka faktorer som påverkar en konsuments uppfattning om hållbarheten i fonder. Detta gjordes då hållbara fonder är en relativt ny och växande trend och därför ett relevant område för ytterligare forskning. Då en potentiell problematik identifierats på marknaden, i form av mångtydiga externa hjälpmedel, fokuserade undersökningen på hur konsumenter värderar dessa vid ett simulerat investeringsbeslut. Resultatet som presenterades ovan kommer att diskuteras utifrån tidigare forskning och litteratur som nämndes i den teoretiska referensramen.

5.1.1 Respondenterna - En översikt

Användningen av Facebook-grupper som forum för datainsamling kan ha gett upphov till att respondenterna överlag hade en högre nettointkomst än genomsnittet i Sverige. Då den äldsta respondenten var 64 år gammal var det inga pensionärer representerade i urvalet. Detta kan ha bidragit till en högre nettointkomst än genomsnittet i urvalet.

Ett syfte med studien var att undersöka sparbeteenden hos konsumenter. Det kan därför vara av intresse att respondenterna, genom en större nettointkomst, har större möjlighet till sparande. Nackdelen blir att urvalet ej är representativt för den svenska befolkningen. Även mängden data insamlad gör att inga generella slutsatser kan dras utifrån undersökningen. Majoriteten av respondenterna hade något typ av sparande. Av de respondenter som hade ett fondsparande informerade sig majoriteten om olika fonder genom att söka på egen hand. Då studien avsåg att undersöka hur konsumenter på egen hand jämför fonder är detta relevanta resultat.

De flesta respondenterna uppgav att de var positivt inställda till att konsumera hållbart. Intressant att diskutera är den högre medianen på frågan "Det är viktigt att välja sådana produkter och tjänster som är bra för samhälle och natur även om det inte är bäst och billigast för en själv" (4,96), i jämförelse med "Jag är villig att riskera avkastning för att en fond jag investerat i ska vara hållbar" (3,47). Standardavvikelsen för dessa frågor var 1,65 respektive 1,73. Båda frågorna rör inställning till att ge upp konsumtion och att inte nyttomaximera i syfte att vara hållbar. Trots det visar respondenterna olika inställningar till frågorna. En slutsats av detta kan vara att Livscykelhypotesen (Modigliani & Brumberg, 1966) fortfarande är relevant för privatekonomi med tanke på den lägre medianen för frågan med fokus på privatekonomi. Detta står i kontrast till de studier som gjorts om hållbar konsumtion som visat på det motsatta (Lusardi, 2011). Hållbar privatekonomi tycks vara en definitionsmissig gråzon. Ytterligare studier krävs för att förstå denna inställning.

För att en hållbar fond ska vara ett intressant investeringsalternativ behöver den generera en god avkastning i likhet med andra fonder. Respondenterna var positivt inställda till att investera hållbart men var inte lika villiga att ge upp avkastning för detta. Möjligtvis kan därför

märkningar förbättras genom att även ta fondernas kvalitet i form av risk och avkastning i beaktning.

Andelen av respondenterna som hade rätt på samtliga frågor rörande ekonomisk kompetens var högre än genomsnittet i Sverige som 2015 bedömdes vara 52% (Ekman Wieselqvist, 2015). Återigen är detta förmodligen ett resultat av urvalet som gjordes för undersökningen.

5.1.2 Regressionsanalys

Den första hypotes som prövades var att konsumenter med en positiv inställning till privatekonomi och hållbarhet kommer att värdera en fond som mer hållbar. Resultatet visade en *negativ* korrelation mellan respondenternas inställning till hållbarhet och deras uppfattning om fondernas hållbarhet. En positiv inställning till hållbarhet korrelerade med en negativ uppfattning till fondens hållbarhet. Inställning till privatekonomi hade inget signifikant förklaringsvärde. Teorin rörande finansiell strategi (Wahlund, 1996) som var ett stöd till angiven hypotes var därför inte applicerbar. Ytterligare forskning inom området krävs för att förstå resultatet. En hypotes är att en konsument som har en positiv inställning till hållbarhet kommer att ställa högre krav på produktens hållbarhet. Alternativt uppnår inte dagens produkter den kvalitén som efterfrågas av konsumenter med ett intresse av hållbarhet.

Den andra hypotesen som prövades var att konsumenter med större ekonomisk kompetens kommer att värdera en fond som mer hållbar. Stödet för detta antagande var bland annat Andersons studie (2017) och van Rooijs studie (2011) som menar på att hushåll med lägre ekonomisk kompetens kommer att spara mindre samt skygga undan från att investera i mer komplexa finansiella instrument. Ansatsen var att till följd av mångtydig information samt ovisshet kring hållbara fonder kan det vara svårt för konsumenter att bedöma denna typ av finansiell produkt. Det finns inget stöd för denna hypotes i resultaten. Variabeln för ekonomisk kompetens hade ej signifikant förklaringsvärde till den beroende variabeln. Ekonomisk kompetens påverkar hur hushåll sparar men ingen slutsats kan dras angående huruvida det påverkar hur de värderar en hållbar fond.

Den tredje hypotesen som prövades var att respondenterna vid bedömning av fondens hållbarhet kommer att värdera en Svanenmärkning mer än Morningstar Sustainability Rating. Stöd till denna hypotes var Percy-Rossiter grid som menar på att köp av en finansiell produkt karaktäriseras av negativ motivation samt högt engagemang. Enligt teorin kommer varumärken med hög brand recognition att gynnas vid köp i denna kategori. Till följd av att Svanen är ett mer väletablerat varumärke med en närvaro i fler produktkategorier kan de därav anses ha större brand recognition än Morningstar som enbart är etablerade på en marknad. Denna hypotes stöds även av data då den ostandardiserade b-koefficienten för Svanenmärkningen är större än Morningstar Sustainability Rating i både Modell 1 och 2. Båda variablerna visade på hög signifikans. Det är utanför undersökningens avgränsning att bedöma huruvida en märkning är mer pålitlig än en annan.

Den fjärde hypotesen som prövades var att respondenterna vid entydighet i

hållbarhetsmärkningarna kommer anse att fonden är mer hållbar. Stöd för detta fanns i resultatet som visade på en signifikant positiv korrelation mellan entydighet i hållbarhetsmärkningarna och den beroende variabeln. Detta visar på den problematik som råder på marknaden då märkningarna inte alltid är entydiga vilket i sin tur kan komma att påverka hur konsumenterna uppfattar fondernas hållbarhet. En anledning till att märkningarna är mångtydiga är att marknaden lämnat utrymme för fondförvaltare att bedriva hållbar förvaltning enligt en egen definition. Det blir därför svårt för externa aktörer att generalisera de olika förvaltningsstrategierna vilket resulterar i olika bedömningar i olika märkningar.

5.3 Slutsatser och implikation

Att investera i en finansiell produkt kräver ett större informationssökande i jämförelse med andra konsumentprodukter (Konsumentverket, 2017). Resultatet från undersökningen visade att respondenter värderade en Svanenmärkning högre än Morningstar Sustainability Rating. Vid mångtydighet i dessa märkningar uppfattades fonden som mindre hållbar. Således visar detta på den problematik som råder på marknaden då märkningarna inte alltid är entydiga. Märkningarna är inte entydiga bland annat till följd av att det saknas en definition av vad en hållbar fond är vilket gör att de kan värderas på olika sätt. Konsumenter som vill investera hållbart och förlitar sig på externa verktyg kan därför stå inför utmaningar. Detta är inte ett osannolikt scenario med tanke på den andel av respondenterna som vid fondsparande letade aktivt på egen hand (33%) och därav kan ta hjälp av externa verktyg.

Studien kan anses vara relevant för både fondbolag och konsumenter. Den tyder på att fonder kan gynnas av att tydligt presentera hållbarhetsinformation då detta kan öka investeringsviljan hos konsumenter till denna typ av produkt. Konsumenter kan gynnas i enlighet med önskat kunskapsbidrag, genom att säkerställa att den information som behövs finns tillgänglig för att kunna göra medvetna investeringar för en hållbar utveckling. Dessutom kan studien vara av intresse för fondbolag som önskar starta eller förbättra marknadsföringen av en hållbar fond då resultaten visar på att det är gynnsamt att då Svanenmärka fonden.

Den inledande frågeställning var vilka faktorer som påverkar en konsuments uppfattning om hållbarheten i fonder. Det kan konstateras att varken inställning till privatekonomi eller ekonomisk kompetens påverkade detta, i kontrast till andra sparformer. Däremot hade hållbarhetsmärkningar en inverkan på konsumentens uppfattning om hållbarheten i fonder varpå Svanenmärkningen hade störst inverkan hos respondenterna. Svanen gynnas av en större *brand awareness*, detta betyder dock inte nödvändigtvis att det är det mest lämpade verktyget för fondmarknaden. Märkningarnas lämplighet är något som kan utvecklas vidare i framtida forskning.

Sammanfattningsvis kan undersökningen konstatera att marknaden kan effektiviseras genom bland annat enhetligare märkningar. En utveckling av dessa skulle kunna leda till bättre produkter genom större transparens och därmed högre krav på hållbara fonder. Konsumenter är en drivande faktor i all produktutveckling. Om det finns verktyg på marknaden som kommer öka förståelsen för produkterna kan detta bidra till mer medvetna investeringar i hållbara fonder.

Detta kan öka sannolikheten att konsumenter väljer att investera i de fonder som potentiellt kan bidra till ett bättre samhälle och FN:s hållbarhetsmål 12: hållbar konsumtion och produktion.

5.4 Begränsningar och kritik

Då datan i undersökningen är baserad på ett självrapporterat beteende finns risk att respondenten antingen inte svarat sanningsenligt medvetet eller omedvetet. Detta är en risk som finns i all liknande kvantitativ forskning och kan innebära att datan inte är representativ för ett faktiskt beteende. Det finns även problematik kring att respondenter tolkar frågorna i enkäten på ett individuellt sätt vilket kan innebära en sämre validitet i undersökningen. Ett exempel på detta är definitionen av en hållbar fond då det saknas en erkänd sådan. Det pilottest som genomfördes syftade emellertid till att förhindra sådana missförstånd.

Kvalitén i datan kan även förbättras genom insamlingar vid olika tidpunkter. Även storleken på urvalet är något begränsad. I syfte att säkerställa starkare resultat kan samma undersökning genomföras med en större, mer generell respondentgrupp. Avgränsningen i denna undersökning gör att det blir svårt att komma fram till generella slutsatser för den svenska befolkningen. En referensgrupp hade kunnat användas bestående av respondenter med ett mindre intresse av ekonomi. Detta skulle även kunna bidra till en mer nyanserad analys. Även fler oberoende variabler hade kunnat utveckla analysen. Generaliserbarheten av undersökningen hade därav förbättrats då den i nuvarande form kan argumenteras vara något bristande.

Ytterligare kritik som kan riktas mot undersökningen är presentationen av de sex olika fonderna i enkäten. Dessa var medvetet förenklade av den information som måste presenteras vid ett verkligt fondköp. Förenklingen ansågs nödvändig för att respondenterna inte skulle uppleva enkäten som för omfattande och anses därför inte motsvara den information som vanligtvis presenteras på fondmarknaden. Detta kan därför minska reliabiliteten av undersökningen.

5.5 Framtida forskning

I denna undersökning jämfördes enbart två hållbarhetsmärkningar tillgängliga på den svenska marknaden men i realiteten har konsumenter tillgång till fler. För att ytterligare kartlägga hur konsumenter uppfattar och värderar hållbara produkter på marknaden kan det vara relevant att testa fler av dessa märkningar. Det kan även vara av relevans att undersöka vad det är konsumenter förväntar sig i en hållbar fond för att kunna dra slutsatser kring vilken märkning som är mest lämplig.

Tidigare forskning på ämnet hållbara investeringar har fokuserat på huruvida dessa genererar bättre avkastning än andra alternativ tillgängliga på marknaden. Ingen forskning har däremot bedrivits med avseende att undersöka märkningar av hållbara fonder, definitionen om vad en hållbar kan anses vara samt potentiell reglering på marknaden. Därför ges en uppmaning till vidare forskning inom detta område.

Som tidigare nämnt, fokuserade denna undersökning på ett begränsat urval vilket gör att inga generella slutsatser om den svenska befolkningen kan dras. Ett förslag är därav att genomföra en liknande undersökning men med en mer generell och större urvalsgrupp för att kunna dra allmänna slutsatser.

6. Referenser

- Almenberg, J., & Säre-Söderbergh, J. (2011). Financial literacy and retirement planning in Sweden. *Journal of Pension Economics and Finance*, 10(4), 585-598.
- Anderson, A., Baker, F., & Robinson, D. T. (2017). *Precautionary savings, retirement planning and misperceptions of financial literacy*
- Bengtsson, E. (2008). *A history of Scandinavian socially responsible investing* No. 82:969–983) *Journal of Business Ethics*.
- Bissonnette, M. M., & Contento, I. R. (2001). *Adolescents' perspectives and food choice behaviors in terms of the environmental impacts of food production practices: Application of a psychosocial model*
- Brundin, K., Nacksten, V., & Lu, L. (2018). *Hållbara fonder - en rapport om fondbolagens hållbarhetsarbete och hur det bidrar till genomförandet av agenda 2030*. Söderberg & Partners.
- Bryman, A., & Bell, E. (2015). *Business research methods* (4th ed.) Oxford University Press.
- Campell, Y., John. (2006). Household finance. *The Journal of Finance*, 61(4), 1553-1604.
- Chan, R. Y. K. (2001). Determinants of chinese consumers' green purchase behavior. *Psychology & Marketing*, 18(4), 389–413.
- Ekman Wieselqvist, T. (2015). *Hälften av konsumenterna saknar grundläggande finanskunskap* No. 15-1579) Finansinspektionen.
- Ericsson, K. A., & Simon, H. A. (1993). *Protocol analysis: Verbal reports as data, rev. ed.* Cambridge, MA, US: The MIT Press. Retrieved from RIS Format UTF-8
- Europaparlamentets och rådets direktiv (EG) nr 583/2010 av den 1 juli 2010 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG rörande basfakta för investerare och villkor som ska uppfyllas när faktablad med basfakta för investerare eller prospekt tillhandahålls på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter).
- Fink, H., Gunnarsson, J., & Wahlund, R. (1999). *Svenska hushållens sparande och skuldsättning - ett konsumentperspektiv* (EFI Research Report Stockholm School of Economics.
- FN:s utvecklingsprogram (UNDP). *Globala målen*. Hämtad 04/13, 2019, från: <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>

Fondbolagen Förening. (2018) *Fondsparande en kugge i samhällsekonomin*.

Fondbolagen Förening. (2018) *Riktlinjer för fondbolagens marknadsföring och information*. Antagen 6 december 2004 samt uppdaterad senast 29 november 2018

Fondbolagens Förening. (2018). *Så blev Sverige världsbäst på fondsparande*. Hämtad 19/04, 2019, från: https://www.fondbolagen.se/fakta_index/sa-blev-sverige-varldsledande-pa-fondsparande/#de-f-rsta-svenska-fonderna-startas-p-1950-talet

Fondbolagen Förening. (2017) *Vägledning för upprättande av faktablad (Key investor information document)*. Version 2017-03-17.

Grankvist, P. (2009). *CSR i praktiken - hur företag kan jobba med hållbarhet för att tjäna pengar*. Stockholm: Liber.

Grunert, S. C., & Juhl, H. J. (1995). *Values, environmental attitudes, and buying of organic foods*

Gunnarsson, J., & Wahlund, R. (1997). *Household financial strategies in sweden: An exploratory study*

Hale, J. (2016), Morningstars nya hållbarhetsbetyg. *Morningstar*,

Hastings, J. S., Madrian, B. C., & Skimmyhorn, W. L. (2013). Financial literacy, financial education, and economic outcomes. *Annual Review of Economics*, 5(1), 347-373.

Hedesström, T. M., Svedsater, H., & Garling, T. (2004). Identifying heuristic choice rules in the swedish premium pension scheme. *Journal of Behavioral Finance*, 5(1), 32-42.

Hewer, P., Beckett, A., & Howcroft, B. (2000). An exposition of consumer behaviour in the financial services industry. *Intl Jnl of Bank Marketing*, 18(1), 15-26.

Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.

Högnabba, S. (2019). *Vad jag bör veta om svanenmärkta fonder*. Från: <https://www.svanen.se/fonder/for-spararen/>

Jager, W. (2000). *Modelling consumer behavior*, (PhD thesis. University of Groningen, Groningen:

Jeucken, M. (2001). *Sustainable finance and banking. the financial sector and the future of the planet*. London: Earthscan Publication Ltd.

Koellner, T., Weber, O., Fenchel, M., & Scholz, R. (2005). Principles for sustainability rating of investment funds. *Business Strategy and the Environment*, 14(1), 54-70.

- Lundberg, M. (2018, 2018-05-14). Så sparar svenskar. *Veckans Affärer*.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2011). Financial literacy around the world: An overview. *Journal of Pension Economics and Finance*, 10(4), 497-508.
- Modigliani, F. (1966). The life cycle hypothesis of saving, the demand for wealth and the supply of capital. *Social Research*, 33, 160-217.
- Morningstar. (2019). *Om oss*. Hämtad 4/15 Från:
<https://www.morningstar.se/AboutUs/Default.aspx>
- Nordström, F. (2016). *Fondsparande - en kugge i samhällsekonomin*. Fondbolagens Förening.
- Parmler, J., & Widmark, O. (2009). *Hushållens finansiella förmåga - en studie av svenska hushålls privatekonomi* No. 2009:11). Sweden: Finansinspektionen.
- Pensionsmyndigheten. (2019). *Hållbara fonder*. Hämtad 04/12, 2019,
<https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/valj-och-byt-fonder/hallbara-fonder>
- Pensionsmyndigheten. (2019). *Vad innebär fondsparande?* Hämtad 04/12, 2019,
<https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/valj-och-byt-fonder/fondsparande>
- Peterson, A. R. (1994). A meta-analysis of cronbach's coefficient alpha. *Journal of Consumer Research*, 21(2), 381-391.
- Pettersson, F., & Hård af Segerstad, F. (2018). Det svenska fondsparandet ur ett internationellt perspektiv - en översikt. *Fondbolagens Förening*,
- Reichheld, F. F. (2003). The one number you need to grow. *Harvard Business Review*, (December)
- Rodrigues, L. F., Oliveira, A., Rodrigues, H., & Costa, C. J. (2019). Assessing consumer literacy on financial complex products. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 22, 93-104.
- Rossiter, J. R., Percy, L., & Donovan, R. J. (1991). A better advertising planning grid. *Journal of Advertising Research*, (October/November)
- Sandberg, J. (2015). *Sparande för en bättre miljö? - en studie av finansbolagens etiska produkter och hållbarhetsarbete*. Sverige: Naturskyddsföreningen.
- Sandberg, J., Juravle, C., Hedesström, T. M., & Hamilton, I. (2009). The heterogeneity of socially responsible investment. *Journal of Business Ethics*, Vol 87(4), p. 519-533.
- Sandberg, J., & Nilsson, J. (2017). *Om konsumenters möjlighet att välja hållbara investeringar - en analys av utmaningar och förslag till åtgärder* No. 5 Konsumentverket.

Schéle, B. (2018). *Rapport om hushållens ekonomi 2017* No. 17426). Sverige: Finansinspektionen.

Schueth, S. (2003). Socially responsible investing in the united states. *Journal of Business Ethics*, 43(3), 189-194.

Söderqvist, S. (2018). *Allmänheten om klimatet 2018* Naturvårdsverket.

Sparkes, R. (2002). *Socially responsible investment: A global revolution* (1st ed.) John Wiley Sons.

Statistiska Centralbyrån. (2019). *Hushållens finansiella ställningsvärden, 2017:4-2018:4*. Hämtad 04/14, 2019, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/finansmarknad/finansrakenskaper/sparbarometern/pong/tabell-och-diagram/hushallens-finansiella-stallningsvarden/>

Statistiska Centralbyrån. (2018). *Medianlöner i Sverige*. Hämtad 04/22, 2019, Från <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/medianloner-i-sverige/>

Tanner, C., & Wölfling Kast, S. (2003). Promoting sustainable consumption: Determinants of green purchases by swiss consumers. *Psychology & Marketing*, 20(10), 883-902.

van Griethuijsen, R. A. L. F., van Eijck, M. W., & Haste, H. e. a. (2015). Global patterns in students' views of science and interest in science. *Research in Science Education*, 45(4), 581-603.

van Rooij, M., Lusardi, A., & Alessie, R. (2011). *Financial literacy and stock market participation*

Wahlund, R., & Gunnarsson, J. (1996). *Mental discounting and financial strategies*

Wins, A., & Zwergel, B. (2016). Comparing those who do, might and will not invest in sustainable funds: A survey amongst german retail fund investors. *Business Research*, 9(51)

7. Appendix

7.1 Litteraturbas till enkät

Litteraturbas enkätfrågor		
Faktor	Frågor	Litteraturbas
Attityd till privatekonomi	"Jag är impulsiv och köper gärna saker även om jag inte riktigt har råd"	Schéle, 2018
	"Jag föredrar att köpa saker på kredit hellre än att vänta tills jag sparat ihop till det jag vill ha"	Schéle, 2018
	"Jag lever helst för idag och tar morgondagen som den kommer"	Schéle, 2018
	"Om jag måste välja föredrar jag en bättre levnadsstandard idag framför att spara till min pension"	Schéle, 2018
	"Jag är mer typen av en sparare än en slösare"	Schéle, 2018
Intresse och engagemang till privatekonomi	"Jag tycker att det är roligt att köpa finansiella tjänster, öppna bankkonto, köpa fonder eller jämföra räntan på lån"	Parmler & Widmark, 2009
	"Jag tycker det är intressant att gå igenom hushållets ekonomi och se över lämpligt sparande och lån"	Parmler & Widmark, 2009
	"Jag tycker att privatekonomi är en källa till ilska och frustration"	Parmler & Widmark, 2009
	"Jag ägnar mycket tid åt min privata ekonomi"	Parmler & Widmark, 2009
Inställning till hållbar konsumtion	"Det är viktigt för mig att konsumera hållbart"	Söderqvist, 2018
	"Mina val av produkter och tjänster gör skillnad för samhället och naturen"	Söderqvist, 2018
	"Det är viktigt att välja sådana produkter och tjänster som är bra för samhälle och natur även om det inte är bäst och billigast för en själv"	Söderqvist, 2018
	"Jag är villig att avstå från konsumtion för att vara hållbar"	Söderqvist, 2018
Inställning till hållbart sparande	"Om du skulle investera i en hållbar fond, vad skulle vara det främsta skälet?"	Wins & Zwergel, 2016
	"Tror du etik- eller miljöhänsyn har någon inverkan på avkastningen på en fond?"	Wins & Zwergel, 2016
	"Vilken investeringsfilosofi anser du är lämplig för en hållbar fond?"	Wins & Zwergel, 2016
Ekonomisk kompetens	"Anta att du har 100 kronor på ett sparkonto med 2 procents ränta. Hur mycket tror du att du kommer ha på kontot efter 5 år om du låter pengarna växa på kontot?"	Mitchell & Lusardi, 2007
	"Anta att räntan på ditt sparkonto är 1 procent och inflationen är 2 procent. Om du låter dina pengar stå på kontot i ett år, kommer du kunna köpa mer, lika mycket, eller mindre för pengarna vid årets slut?"	Mitchell & Lusardi, 2007
	"Är följande påstående sant eller falskt? Att köpa aktier i ett enskilt företag är vanligtvis säkrare än att köpa andelar i en aktiefond"	Mitchell & Lusardi, 2007
Net Promoter Score (NPS)	"Det är troligt att jag kommer att rekommendera fonden till en vän eller en kollega"	Reichheld, 2003

7.2 Fondpresentationer använda i enkät

Aktiefond A

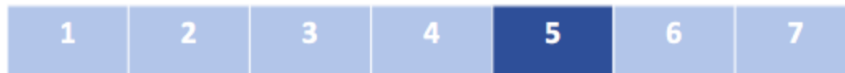
Aktiefond B

Aktiefond W

Förvaltningsavgift (%) 1,2

Risk/Avkastningsprofil

AVKASTNING 5 ÅR

Morningstar Sustainability Rating

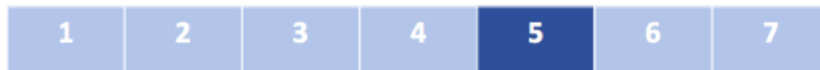

Svanenmärkning

Aktiefond X

Förvaltningsavgift (%) 1,2

Risk/Avkastningsprofil

AVKASTNING 5 ÅR

Morningstar Sustainability Rating

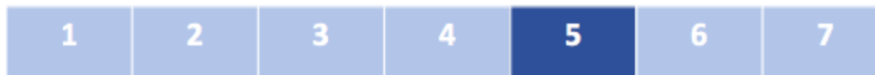

Svanenmärkning

Aktiefond Y

Förvaltningsavgift (%) 1,2

Risk/Avkastningsprofil

AVKASTNING 5 ÅR

Morningstar Sustainability Rating

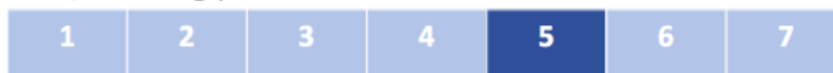
Svanenmärkning

Aktiefond Z

Förvaltningsavgift (%) 1,2

Risk/Avkastningsprofil

AVKASTNING 5 ÅR

Morningstar Sustainability Rating

Svanenmärkning

